

Karta

över

Rödbergs gruvfält

beläget i

Nora socken, Örebro län

*upprättad på grundval av äldre kartor
och egna mätningar avslutade den 9 mars 1951*

av

Helge Carlsson

Legitimerad gruvmätare

Skala 1:800

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m

Beskrivning

				<i>Blad</i>			<i>Blad</i>
<i>Beskrifning</i>				<i>A₁</i>	<i>Horisontalprojektion av Västra Rödbergsgruvan</i>		<i>D₁</i>
<i>Register över gruvor och gruvtrum</i>				<i>A₁</i>	" " " "		<i>D₂</i>
<i>Anteckningar över kartans komplettering</i>				<i>A₁</i>			
<i>Diverse beteckningar</i>				<i>A₂</i>			
<i>Topografiskt dagblad</i>				<i>B₁</i>			
<i>Magnetiskt " (vertikalintensitet)</i>				<i>B₂</i>	<i>Vertikalprojektion på I-15 av skärning A-B</i>		<i>E₁</i>
<i>Geologiskt " "</i>				<i>B₃</i>	" " " " " " C-D		<i>E₂</i>
<i>Horisontalskärning på cirka 40 meters nivå</i>				<i>C₁</i>			
" " " 55 " "				<i>C₂</i>			
" " " 60 " "				<i>C₃</i>			
" " " 70 " "				<i>C₄</i>			
" " " 80 " "				<i>C₅</i>			
" " " 90 " "				<i>C₆</i>	<i>Vertikalskärningar 1 och 2</i>		<i>F₁</i>
" " " 110 " "				<i>C₇</i>	" 3 " 4		<i>F₂</i>
" " " 130 " "				<i>C₈</i>	" 5 " 6		<i>F₃</i>
" " " 135 " "				<i>C₉</i>	" 7 " 8		<i>F₄</i>
" " " 145 " "				<i>C₁₀</i>	" 9 " 10		<i>F₅</i>
" " " 170 " "				<i>C₁₁</i>	" 11 " 12		<i>F₆</i>
" " " 180 " "				<i>C₁₂</i>			
" " " 196 " "				<i>C₁₃</i>			

<i>Konnektionspunkternas koordinater</i>					
	<i>x</i>	<i>y</i>		<i>x</i>	<i>y</i>
<i>I</i>	1200	800	<i>VI</i>	1000	1200
<i>II</i>	1200	1000	<i>VII</i>	800	800
<i>III</i>	1200	1200	<i>VIII</i>	800	1000
<i>IV</i>	1000	800	<i>IX</i>	800	1200
<i>V</i>	1000	1000			

BESKRIVNING till karta öfver Rödbergs Gruvfält

Kartan omfattar följande utmål: Rödbergsgruvan, Norra Rödbergsgruvan, Södra Rödbergsgruvan, Lilla Sjögruvan, Klintabergsgruvan, Östra Klintabergsgruvan och Kärnabergsgruvan.

Rödbergsgruvans utmål bildades den 30/4 1862 genom sammanslagning av följande utmål: Västra Rödbergsgruvan, Stora Rödbergsgruvan och Jordkullsgruvans utmål.

Läge Gruvfältet ligger 8 km väster om Nora stad och 1 km sydväst från Fogdhytte by vid stranden av sjön Saxon i Nora stads Bergförsamling, Örebro län.

Historik Rödberget omnämnes första gången i Register över bergverken år 1559 med "månge Gruffver". Enligt J Johanssons Mora skogs arkiv voro gruvorna kända redan 1378.

Ur relationer och gruvtingsprotokoll /det första kända 24 maj 1652/ inhämtas att gruvorna varit periodiskt bearbetade, huvudsakligen beroende därpå, att malmen varit "bräckt" och tidtals varit förbjuden att användas i hytterna.

Behov av Rödbergsmalm har alltid funnits, beroende därpå att denna varit rik /s.k. Flotsten/ och synnerligen lämplig såsom blandningsmalm mot den tarva och delvis fattiga Striberghsmalmen.

År 1860 inmutades gruvorna och belades med mera ordnad gruvdrift. Kraft erhöles från ett konsthjul i den s.k. Fogdhyttebäcken.

I mitten av 1870-talet nedlades driften, beroende dels därpå att malm-
lagren i dagen voro väl stora och dels att den tillgängliga kraften var
otillräcklig vid gruvornas tilltagande djup.

Vid ett försvarsarbete, som i slutet av år 1895 utfördes, anträffades vid Västra Rödberg efter endast 24 meters sänkning en vacker malm å vilken malm anlades gruvdrift. Håstvind byggdes för berg-och vattenuppföring.

Vid en stämman år 1896 bestämdes att träffa avtal med Nora Bergslags Elektriska Aktiebolag om leverans av elektrisk energi för gruvornas drift.

Å stämman den 27 nov. 1897 antogs bolagsordning för gruvbolaget under namn Humlabergs Gruvbolag att gälla från 1 januari 1898.

Å stämman samma dag antogs Ingeniör Carl Eb Carlsson till Gruvföreståndare.

I slutet av 1898 nedlades driften i Västtra Rödberg, beroende dels därpå att malmen avsmalnade och dels att vattentilloppet svårigen kunde undanhållas med hästvindar.

Arbetet flyttades därefter till Smällgloppan.

Under år 1899 framfördes elektrisk kraft till gruvorna. Konst och spel byggdes samt lave vid Stora gruvan. Stora gruvan länades från vatten och vrak samt enkel spelbana nerbyggdes i gruvan.

Register över på kartan förekommande gruvor och gruvrun		Anteckningar om kartans komplettering							
Namn	Litterateckning	Mätningen		Förrättningsman	Anmärkningar	Mätningen		Förrättningsman	Anmärkningar
		avstutad	inlagd på kartan			avstutad	inlagd på kartan		
Nygruvan	a	13.3 - 59	28.1 - 69	Veider Högren					
Västra Rödbergsgruvan	b	Gruvskriften nedlagd den 12 februari 1959							
Långgruvan	c								
Smällgloppen	d								
Krångruvan	e								
Rajan	f								
Stora Rödbergsgruvans schakt	g								
Kullgruvan	h								
Lilla Sjögruvan	i								
Sjögruvan	j								
Jordhallsgruvan	k								
Västra Klintabergsgruvan	l								
Klintabergsgruvan	m								
Nya Klntabergsgruvan	n								
Kärnabergsgruvan	o								
Carlsdahlsmalmen	p								

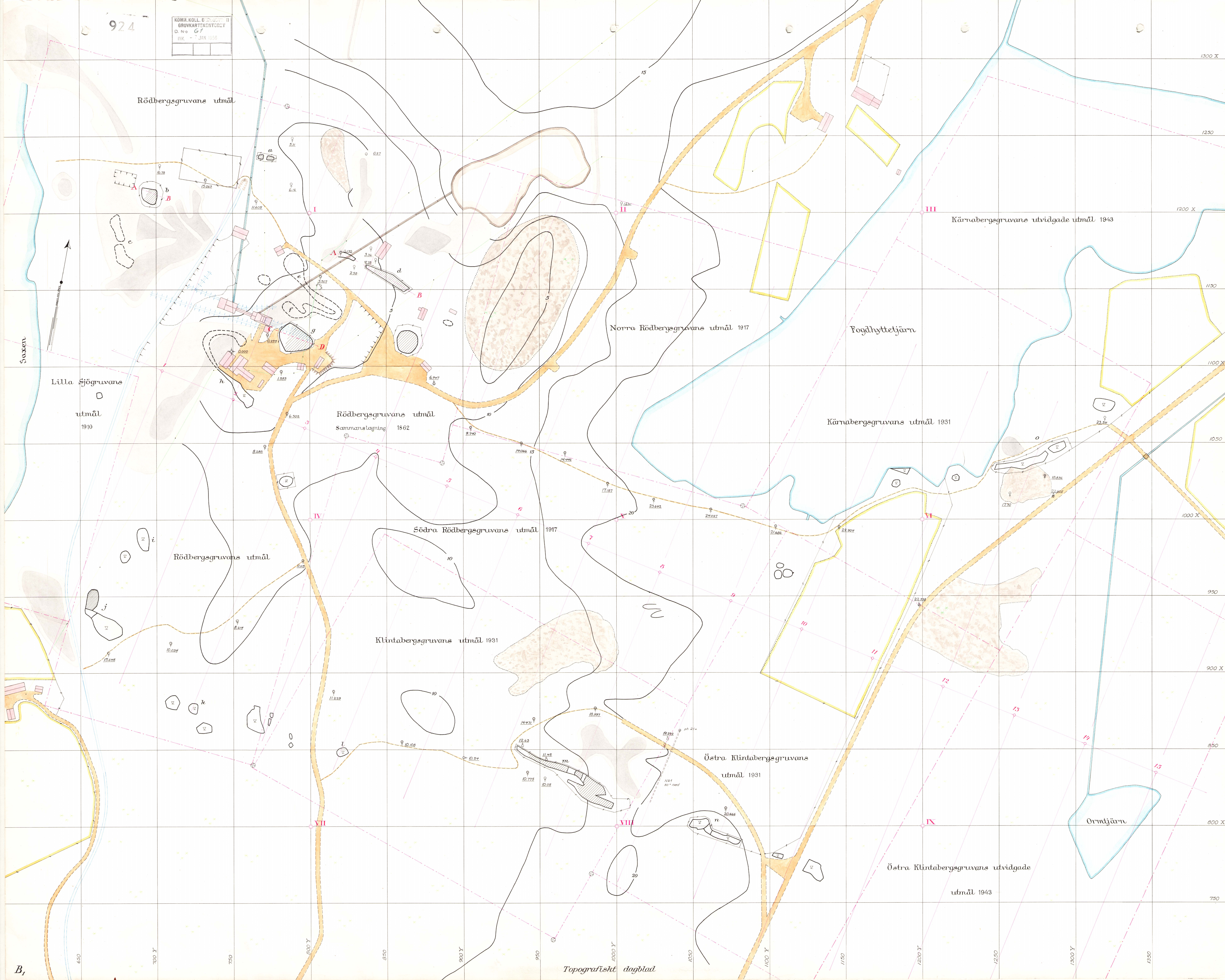
Diverse beteckningar

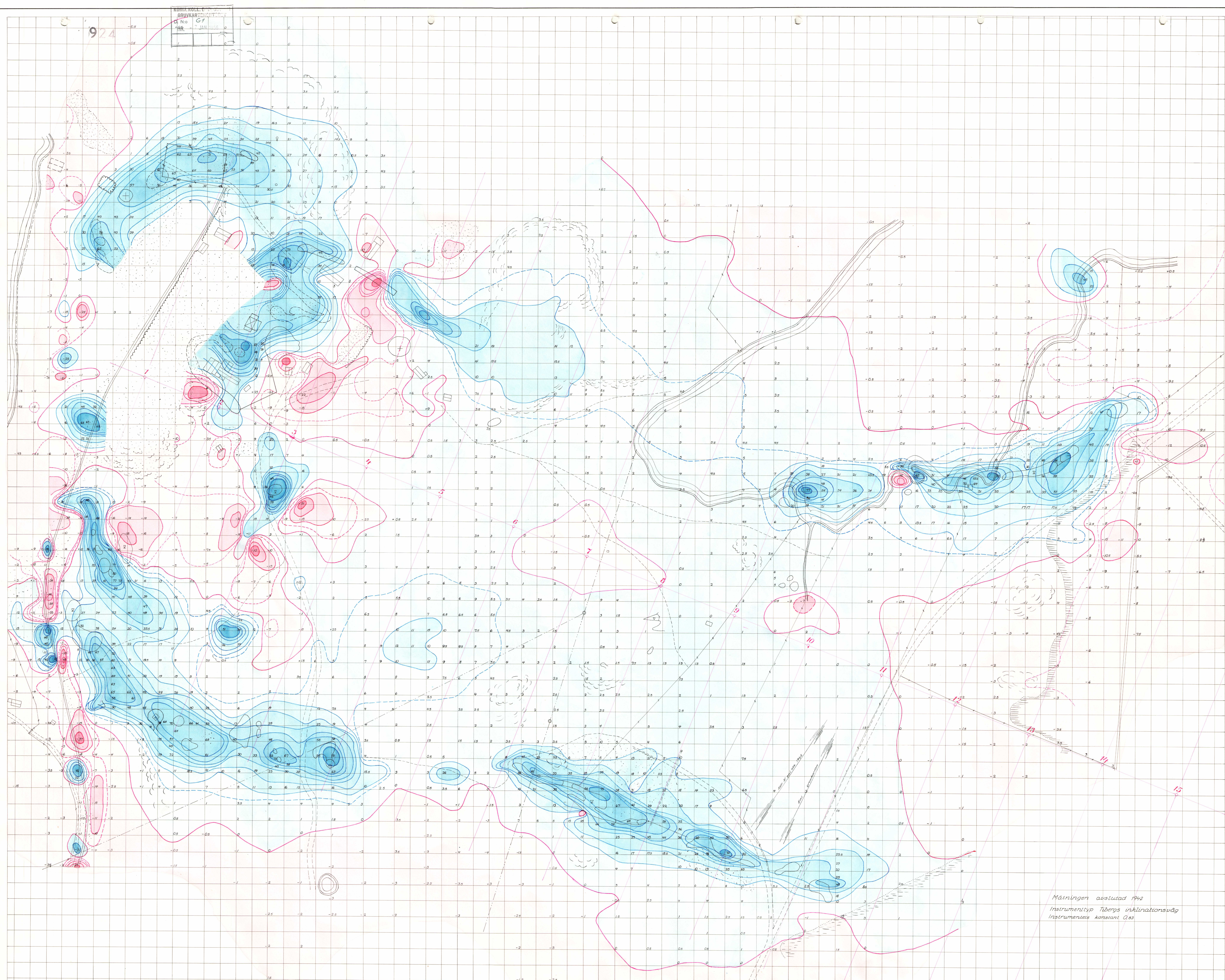
Topografiska beteckningar

Berg i dagen	Svart fusch och Sepia		Utmålsgräns med röse	Svart och röd fusch (B.1)	
Vattensamling med vattendrag	Svart fusch (B.1) och Prussian Blue		Äggräns med brytningspunkt	Svart fusch (B.1)	
Barrskog (a), Lövskog (b)	Grön fusch		Gräns för inlöst område	Svart (B.1) och röd fusch (B.1.1)	
Kärr eller mosse	Svart fusch och Burnt Sienna		Direkt utmätt kontur i gruvrum (a) vid sänkning (b) Sänkning till underliggande horisontalskärning (c)	Svart fusch (B.1) (B.1.1) (B.1.2)	
Odlad mark	Svart fusch och Orange		Kontur å gruvrum el. åyl bakom el. under skärningsplanet (a) Kontur å gruvrum el. åyl fram- för el. över skärningsplanet (b) Osäker kontur	Svart fusch (B.1)	
Nivåkurvor	Svart fusch (B.1) och (B.2)		Dagöppning	Svart fusch (B.1) och (B.2)	
Byggnad	Svart fusch (B.1) och Orange		Sänkning vid donläge < 40°	Svart fusch (B.1) och (B.2)	
Väg och gångstig	Svart fusch (B.1) och Yellow Ochre		Vattenfylld dagöppning	Svart fusch (B.1)	
Vägro av trä (a), av järn eller betong (b)	Svart fusch (B.1) och Yellow Ochre		Igenfylld dagöppning	Svart fusch (B.1)	
Gärdesgård eller staket med grund	Svart fusch (B.1)		Ras i dagen	Svart fusch (B.1) och (B.2)	
Lastkaj(a), stödmur (b)	Svart fusch, överfl- och Yellow Ochre		Tämnat schakt	Svart fusch (B.1) och Yellow Ochre	
Smalspårig utfraktskara på marken (a), på bockar (b)	Blå fusch (B.2)		Murat eller betonggjutet schakt	Svart fusch (B.1)	
Järnvägsspår	Blå fusch (B.2)		Diamant- och annat provbarnhål	Svart fusch (B.1)	
Travers eller bockoran	Svart och blå fusch (B.2)		Stig från sulan uppåt (a) till sulan nedifrån (b) passerande sulan (c)	Svart fusch (B.1)	
Linbana	Svart fusch (B.2)		Bockort å horisontalblad (a) å vertikallblad (b)	Svart fusch (B.1) och (B.2)	
Linledning med brytskiva	Svart fusch (B.2)		Murad eller betonggjutet ort å horisontalblad (a) å vertikallblad (b)	Svart fusch (B.1)	
Klarvattenledning över jord (a) nedgrävd (b)	Svart fusch (B.1) och Prussian Blue		Luftmagasin å horisontalblad (a) å vertikallblad (b)	Svart fusch (B.1)	
Slamvattenledning med slam- ovan jord (a) nedgrävd (b)	Svart fusch (B.1) Sepia		Igenfyllt arbetsrum å vertikallblad	Svart fusch	
Tryckluftledning	Svart fusch (B.1)		Större ras i arbetsrum å horisontalblad (a) å vertikallblad (b)	Svart fusch	
Elektrisk huvudledning på stolpar (a) jordkabel (b)	Svart och grön fusch (B.2)		Triangelpunkt å dagblad (a) Teodolitmätt polygonpunkt i dagen eller i vägg under jord (b) Teodolitmätt polygonpunkt i tak eller sula (c) Märkpunkt i dagen eller i vägg under jord (d) Märkpunkt i tak eller sula (e) Avvägning å sula (a) Skärningskontur (b) tak (c)	Svart fusch (B.1) och röd fusch (B.1.1)	
Stolptransformator	Svart och grön fusch (B.2) och (B.3)		Konnektionslinjer med konnektionspunkt	Röd fusch (B.1)	
Transformator på marken	Svart och grön fusch (B.2) och (B.3)		Skärningsplans spår i kartplanet	Röd fusch (B.1)	
Jordtipp	Sepia		Skärningsytas spår i kartplanet	Röd fusch (B.2)	
Jordslänt	Sepia				
Vorphög	Neutral Tint				

Geologiska beteckningar

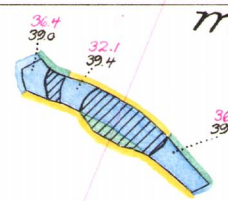
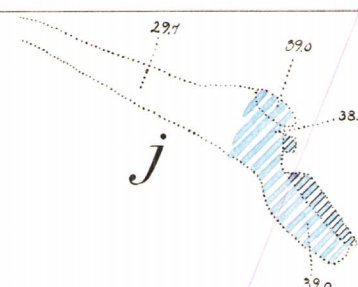
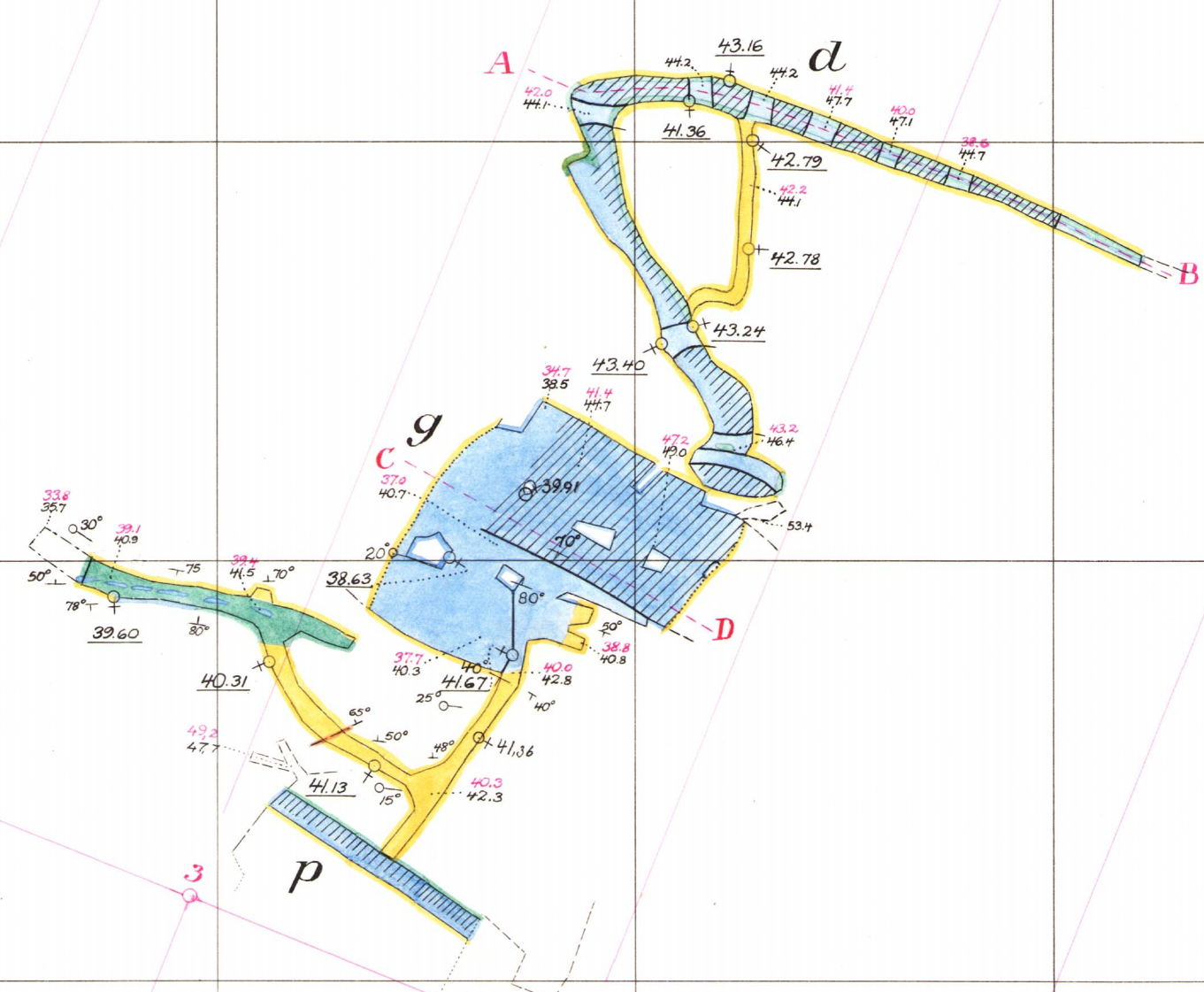
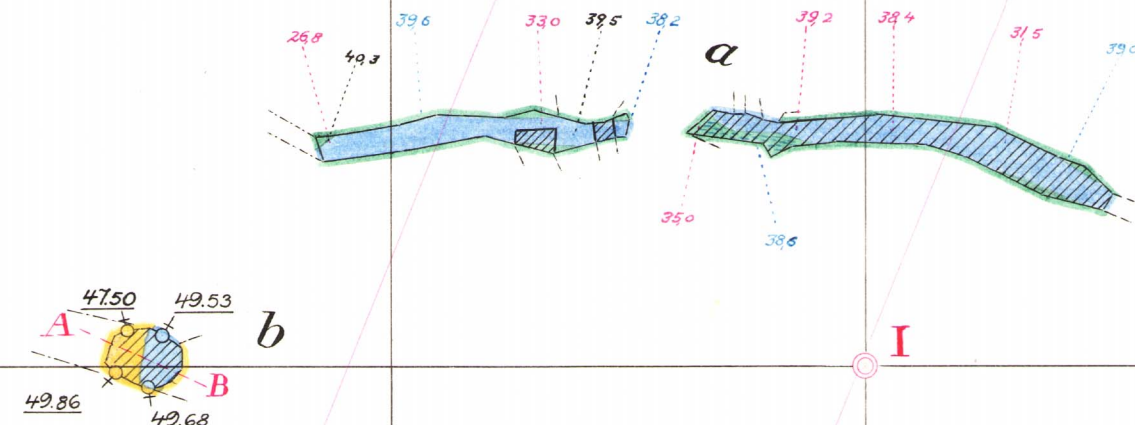
	Hällefänta, leptit och porfyr (Chrome Yellow)		Dolomit (Ultramarin + Svart Tusch)		Svavelkis (Vermilion)
	Malmkvartsit (Cadmium Orange)		Förkastningshål (Light Red + Light Red)		Förkastningshål (Light Red + Light Red)
	Skarnbrecciering, sturig (Chrome Yellow + Hookers Green Dark (II))		Amfibolitgångar (Sage Green)		Förkastningshål (Light Red)
	Hällefänta - leptitgångar (Chrome Yellow + Svart Tusch)		Diabas (Violet Carmine eller Violet Lake)		Släppa
	Skarn (Hookers Green Dark (II))		Kvarts (Crimson Lake)		Horisontalt läge
	Skarnskarn (Hookers Green Dark (II) + Light Red)		Fältspat (Purple Madder)		Vertikal stupning
	Talkskarn (Hookers Green Dark (II) + Svart Tusch)		Svartmalin (New Blue)		Stupning i övrigt
	Skarn, övervägande biotit och klorit (Hookers Green Dark (II) + Hookers Green Dark (II))		Skarnig svartmalin (New Blue + Hookers Green Dark (II))		Horisontal stänglighet
	Gränsskölur (Hookers Green Dark (II))		Skarnläckig svartmalin (New Blue + Hookers Green Dark (II))		Vertikal stänglighet
	Kopparsmalin i hård bergart (Bergartsbefeckning, fläckar av Emerald Green)		Fattig svartmalin i skarn (Hookers Green Dark (II) + New Blue)		Stänglighet i övrigt
	Kalksten (Ultramarin)		Magnetit (Pink Brown eller Row Under)		Synkinalaxel
					Antiklinalaxel

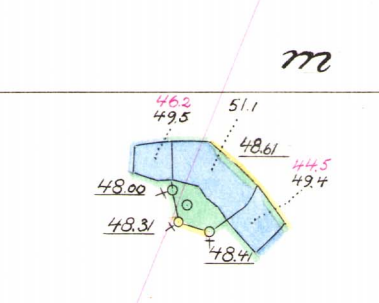
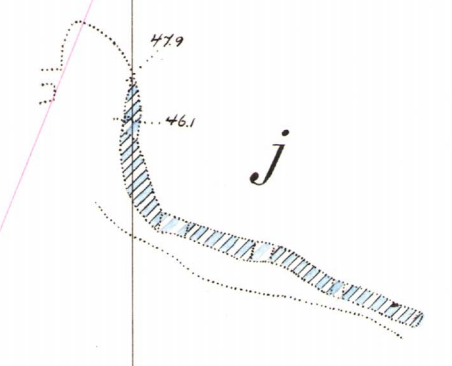
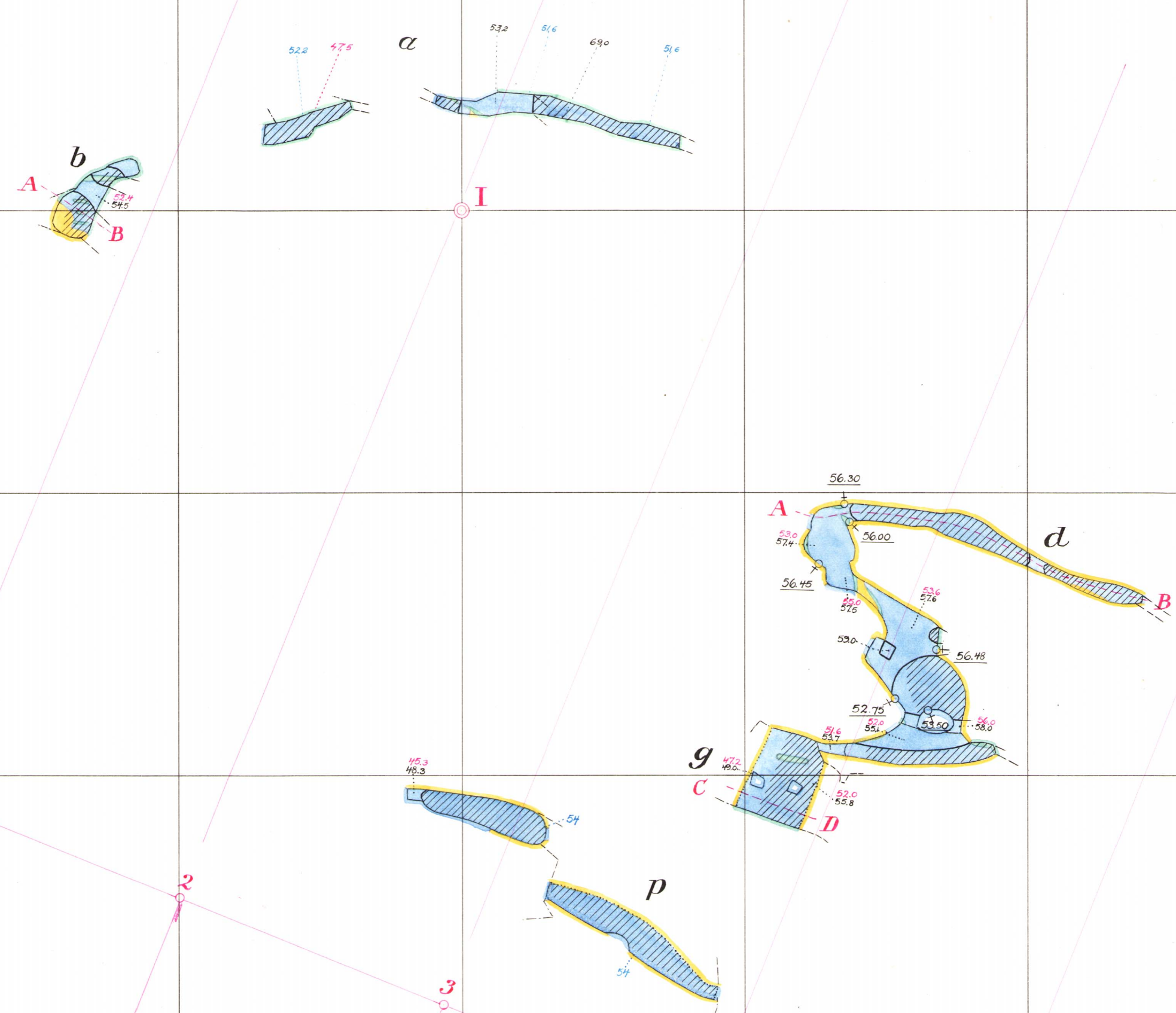

Mätningen avslutad 1942
Instrumenttyp Tibergs inklinationsväg
Instrumentets konstant 0.83

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

1250

1200 X

1150

1100 X

1050

1000 X

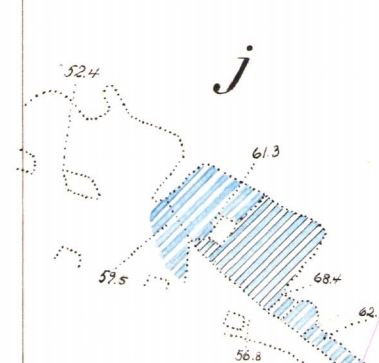
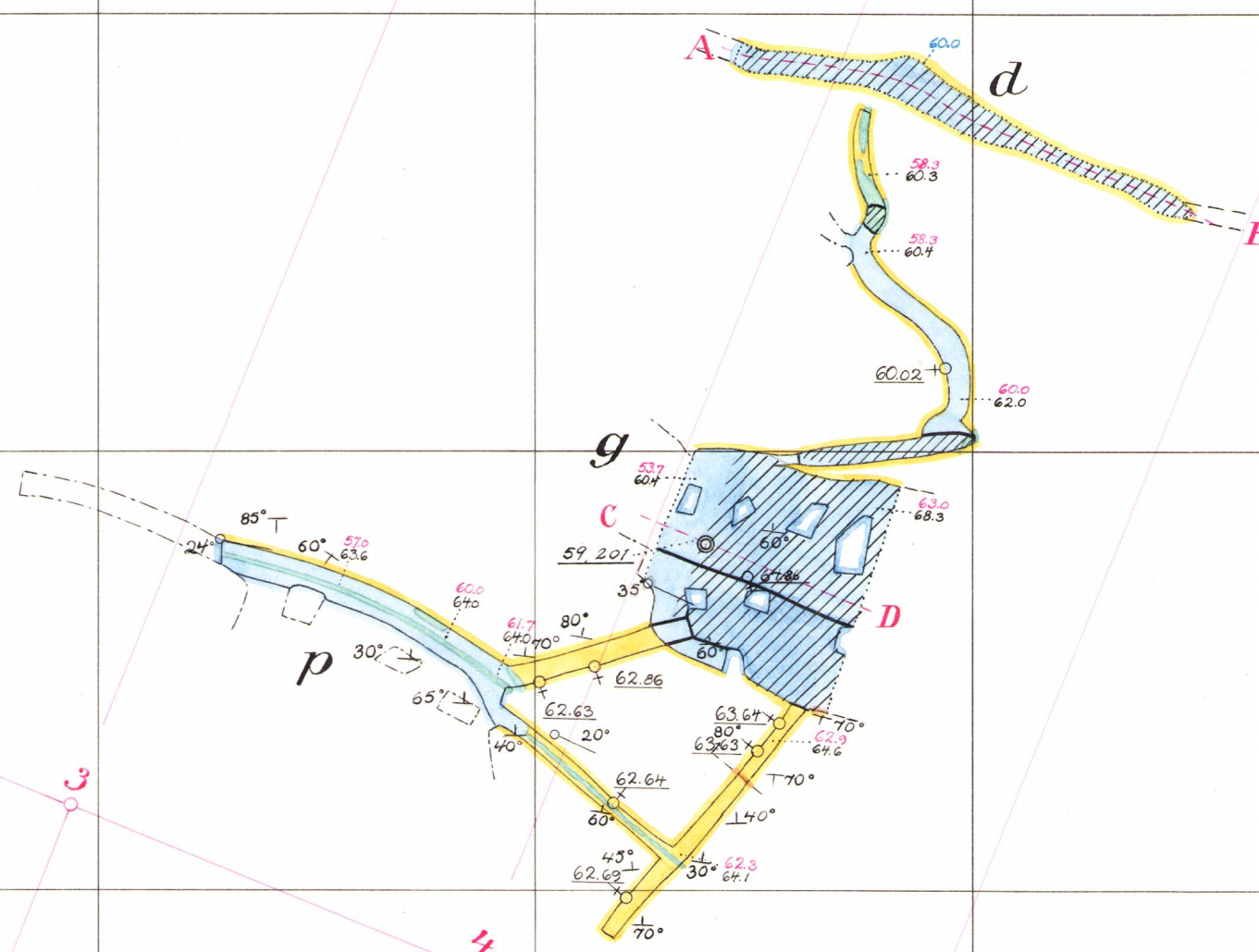
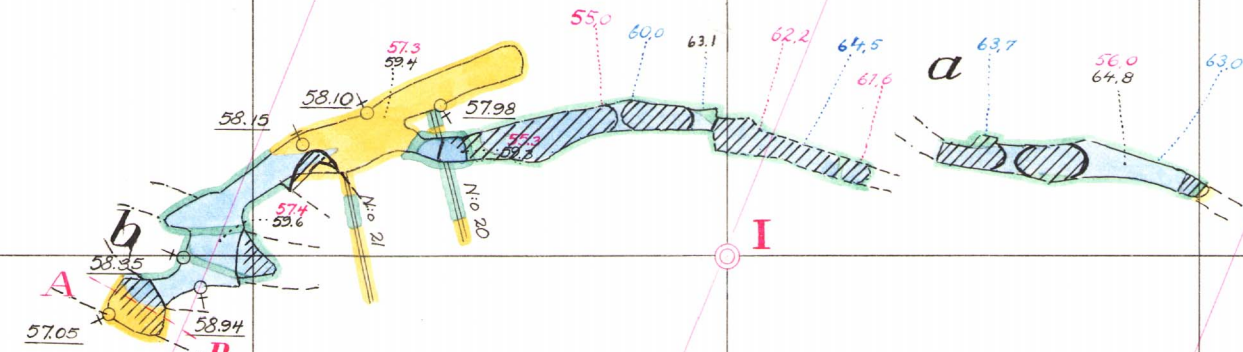
950

900 X

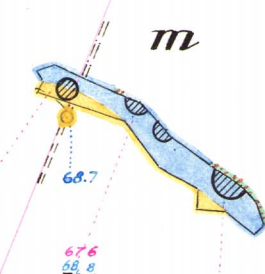
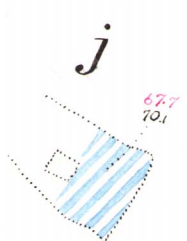
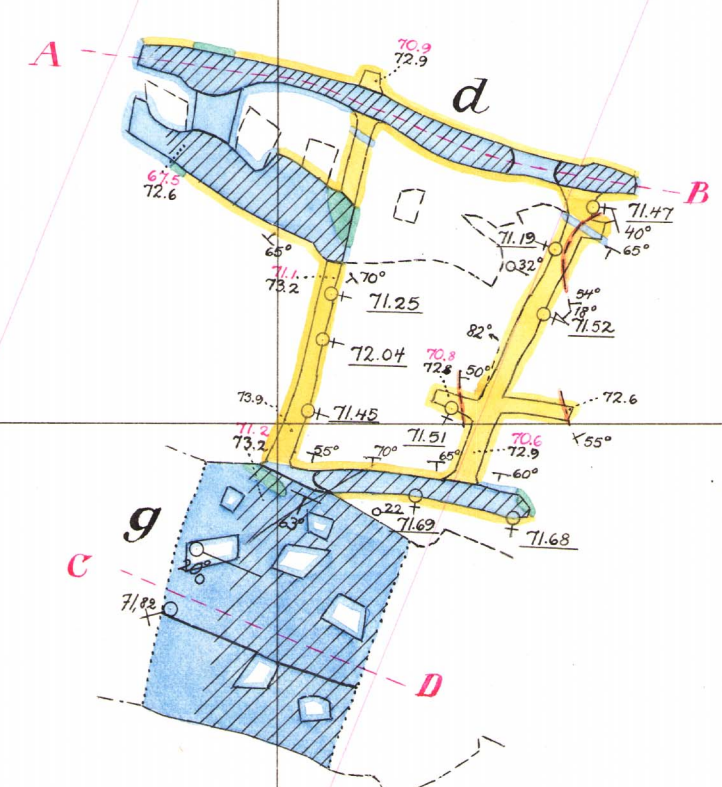
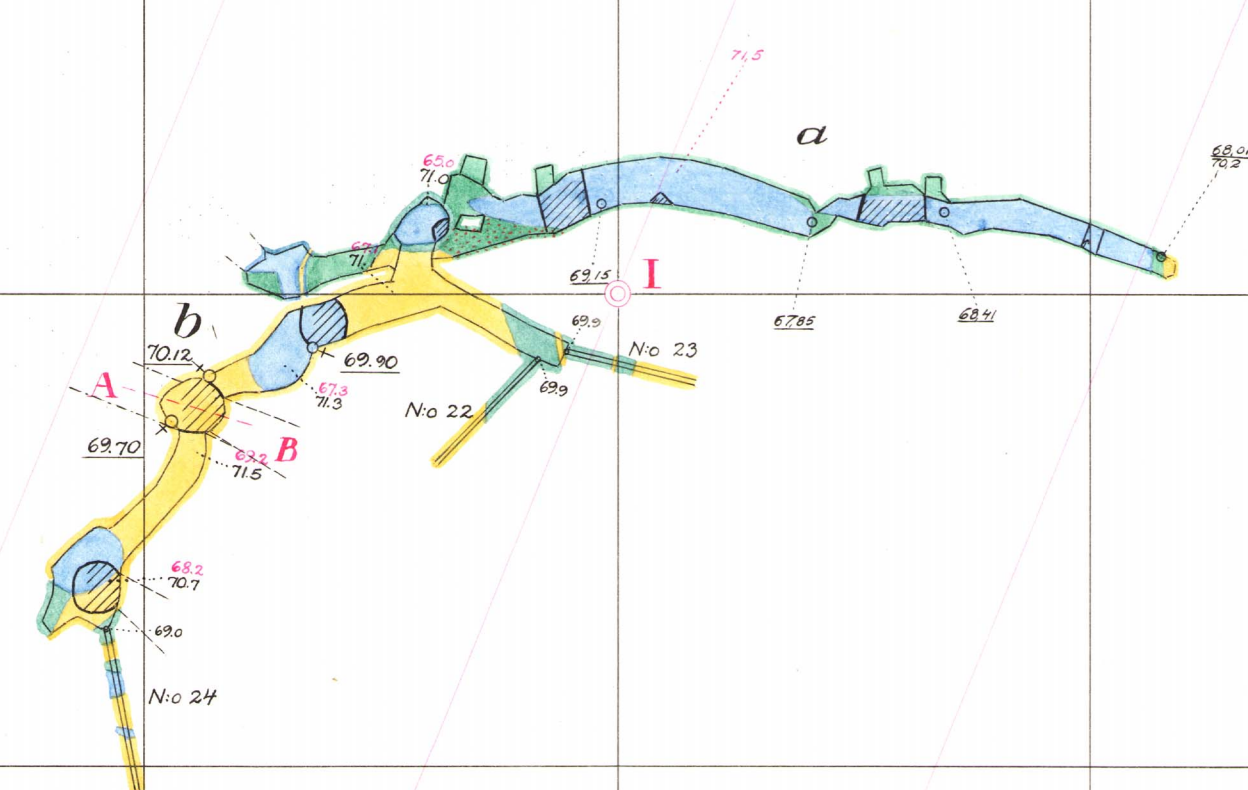
850

800 X

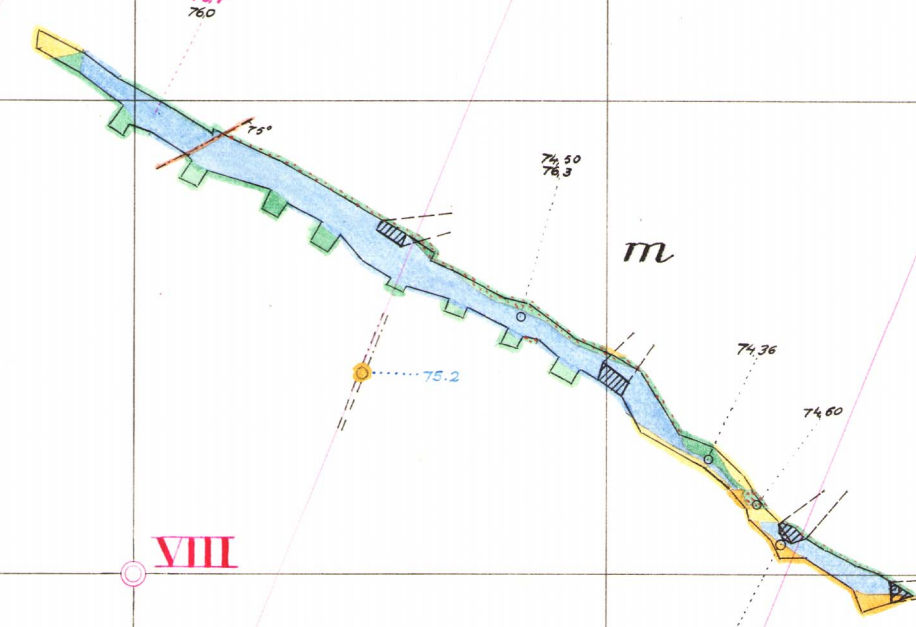
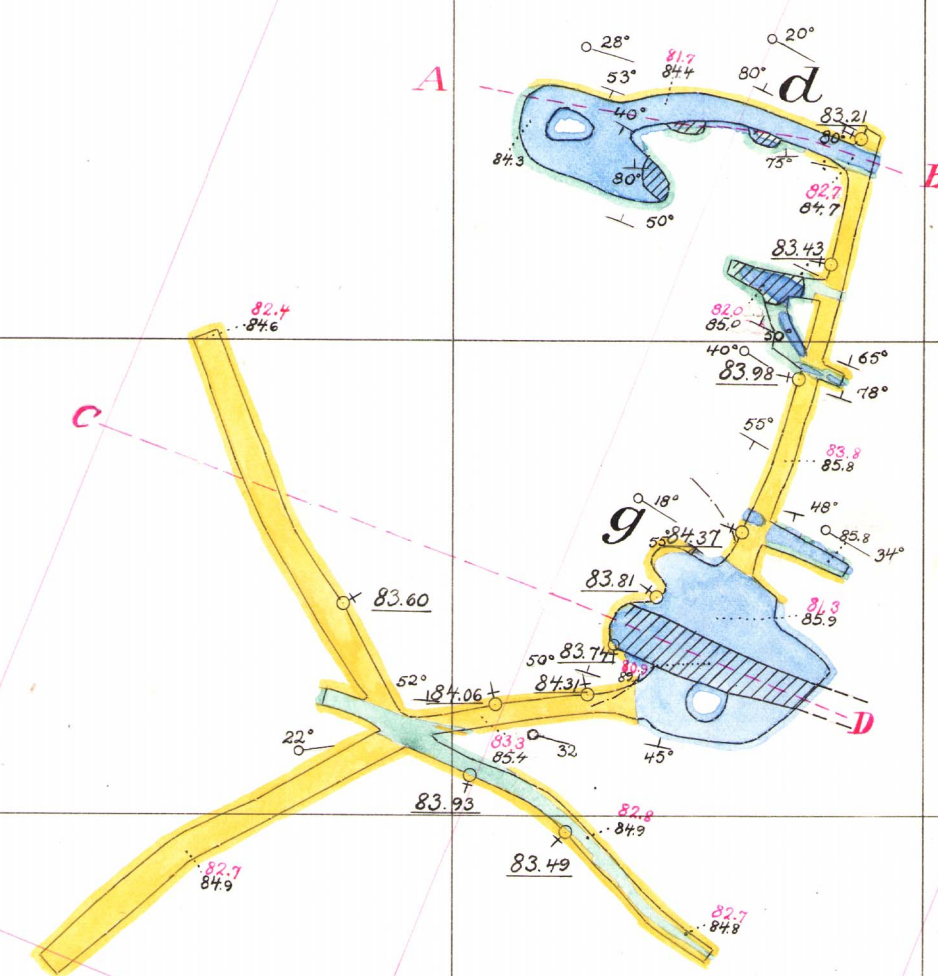
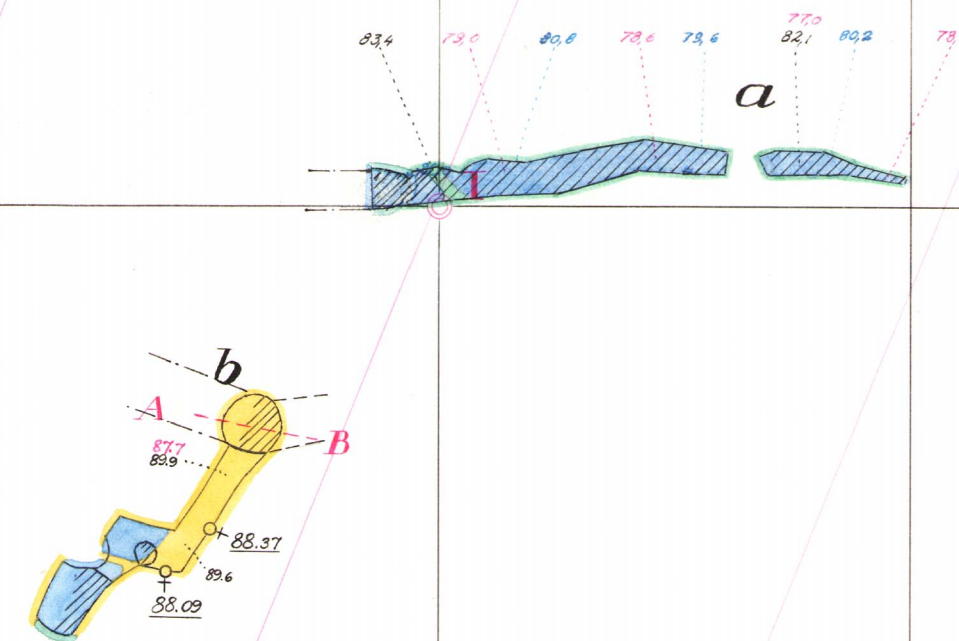
750

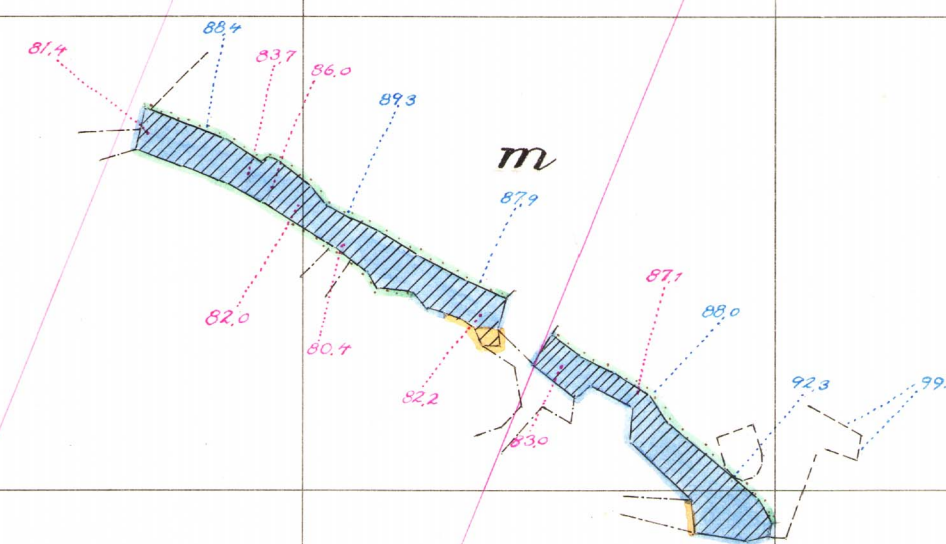
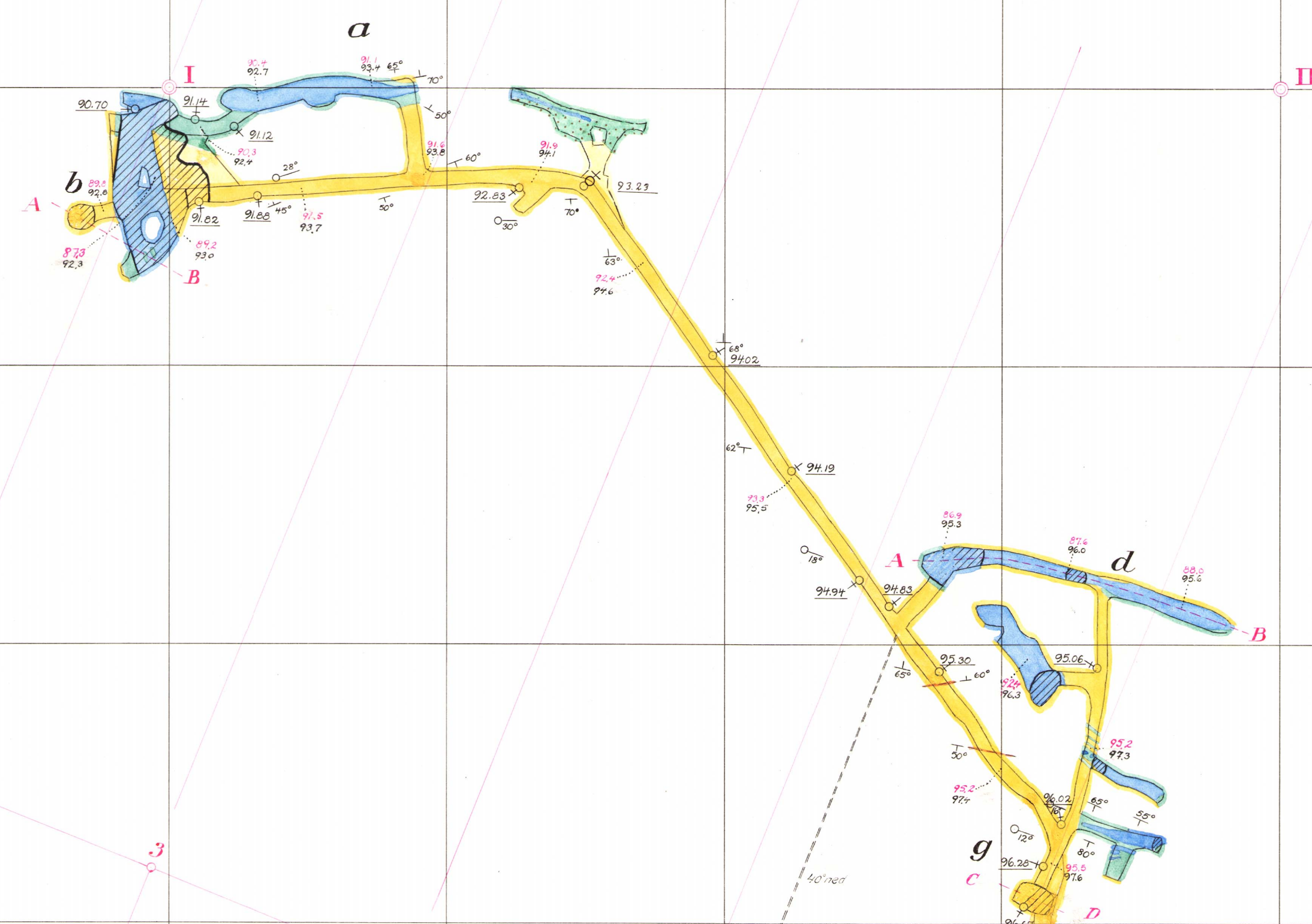

1250
1200 X
1150
1100 X
1050
1000 X
950
900 X
850
800 X
750

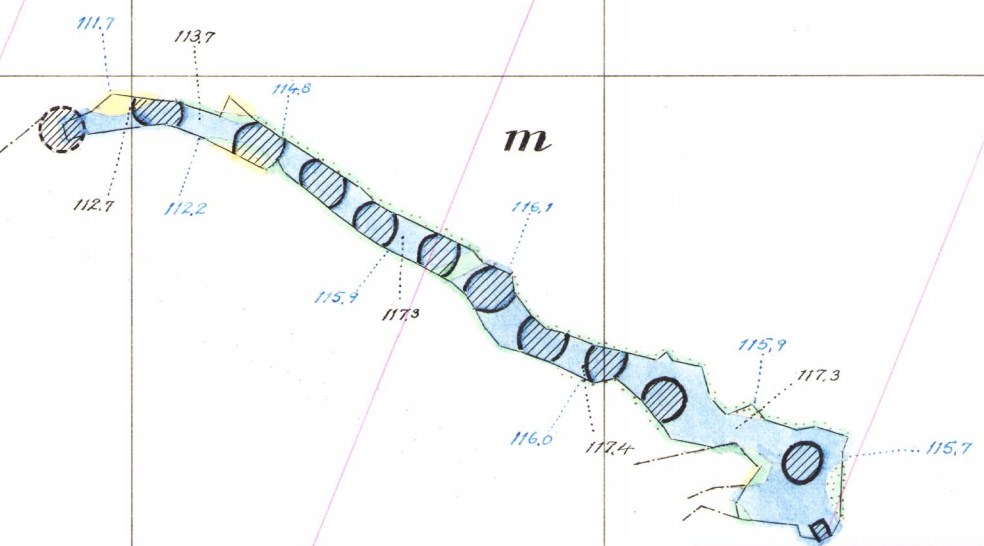
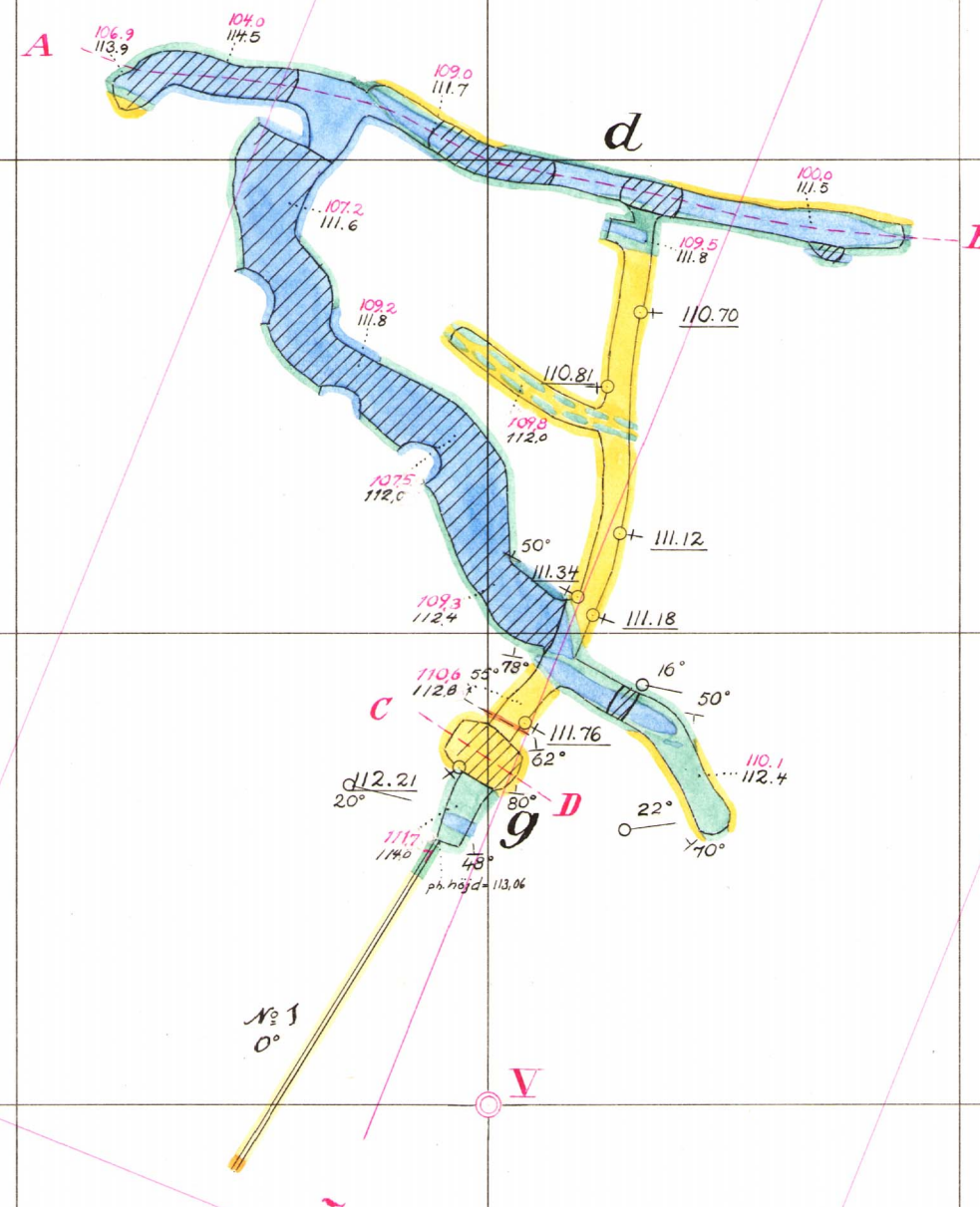
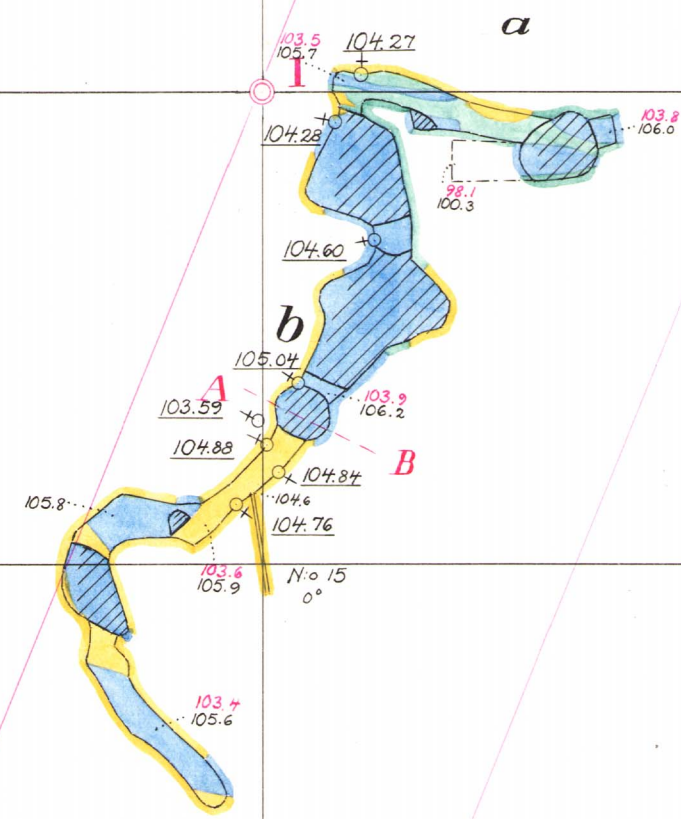

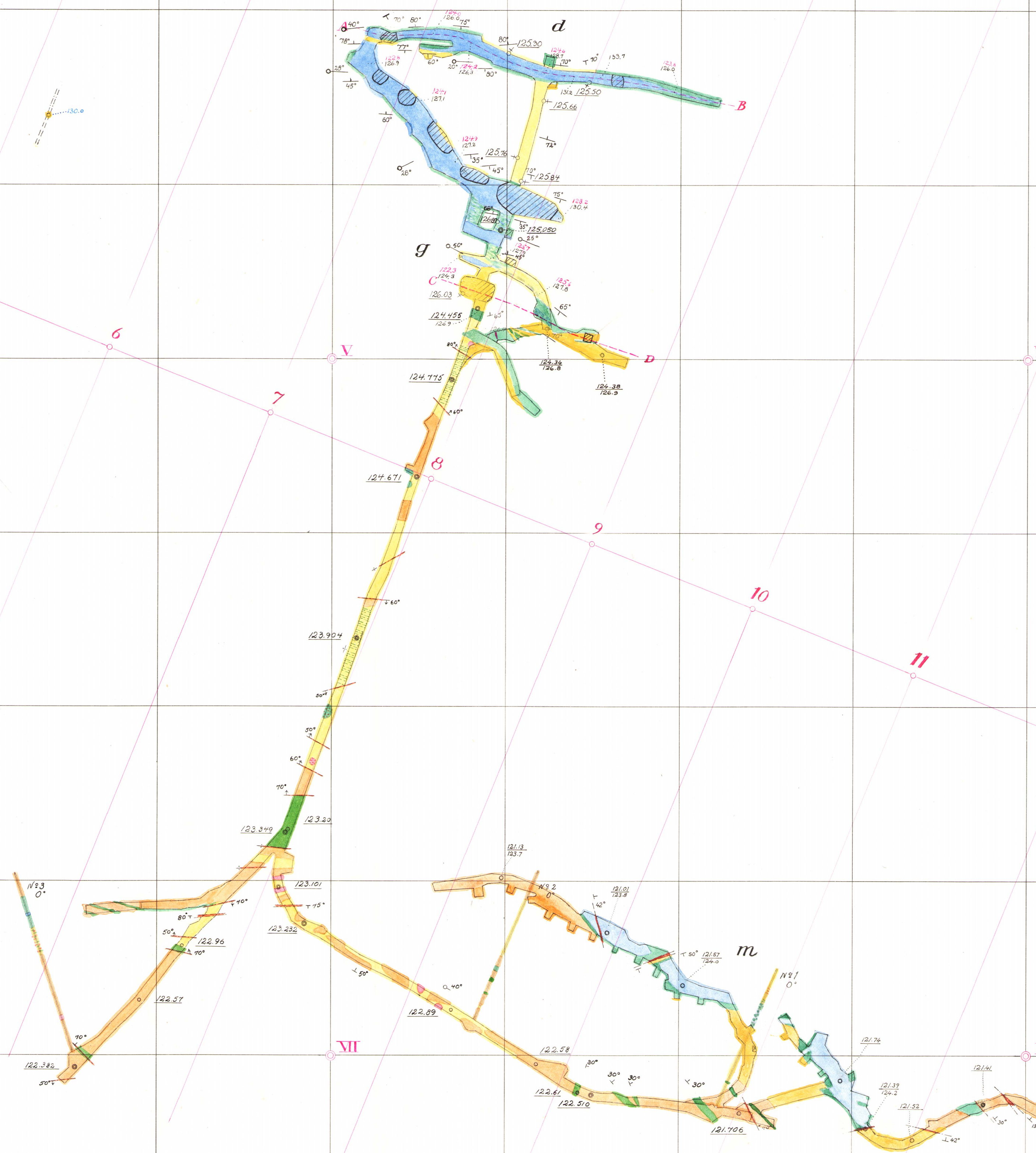
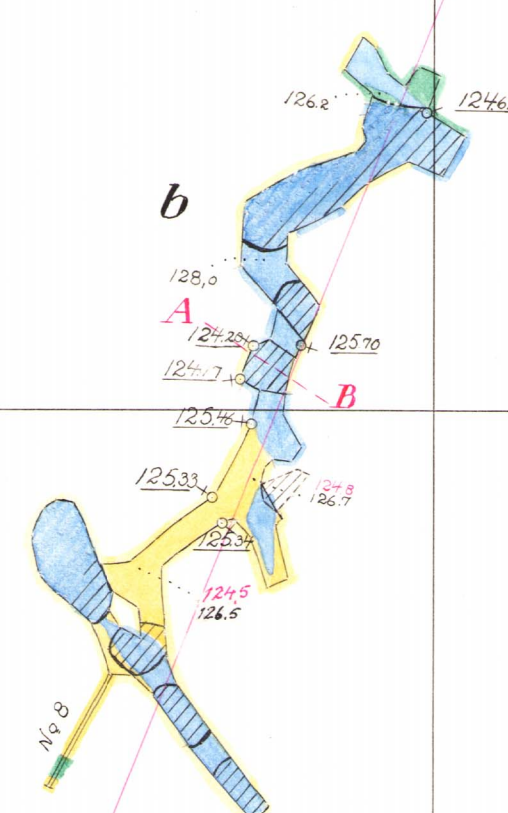
Horizontalskärning på ca 70 meters nivå

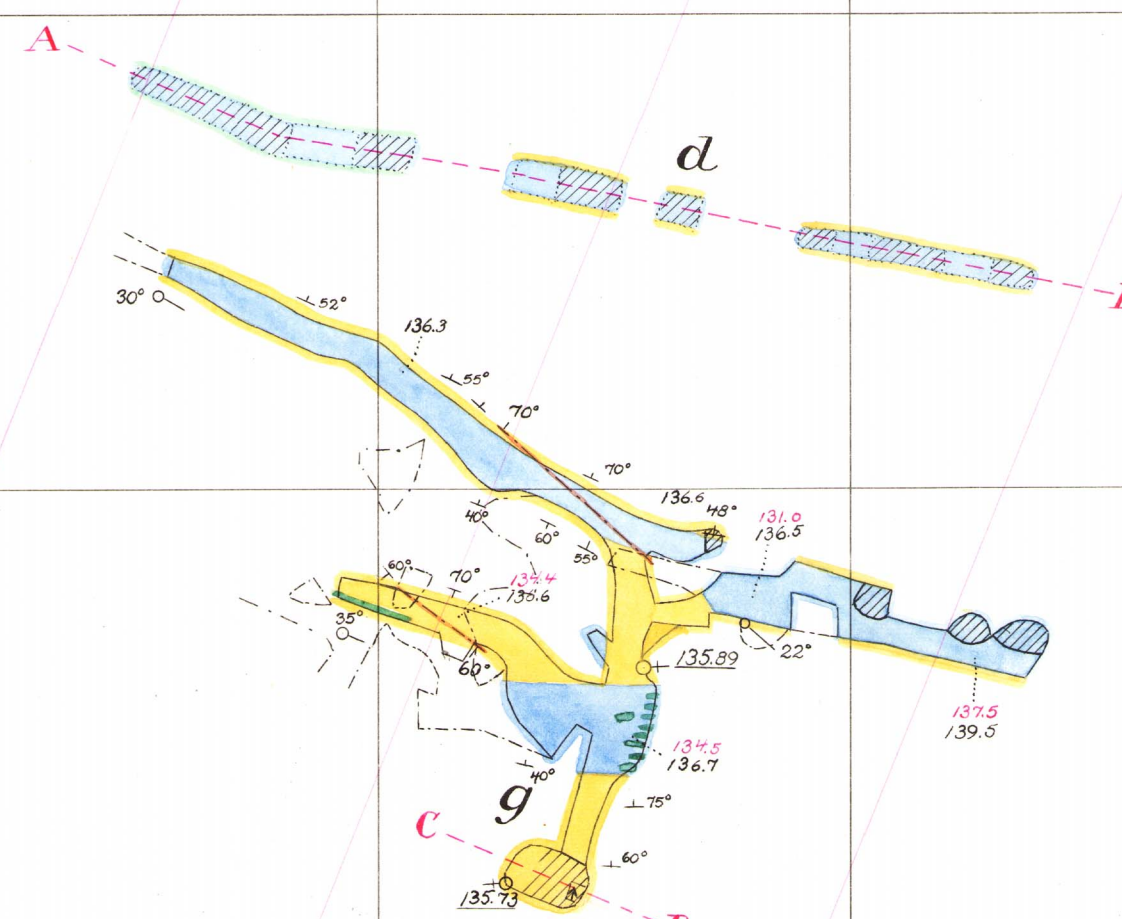

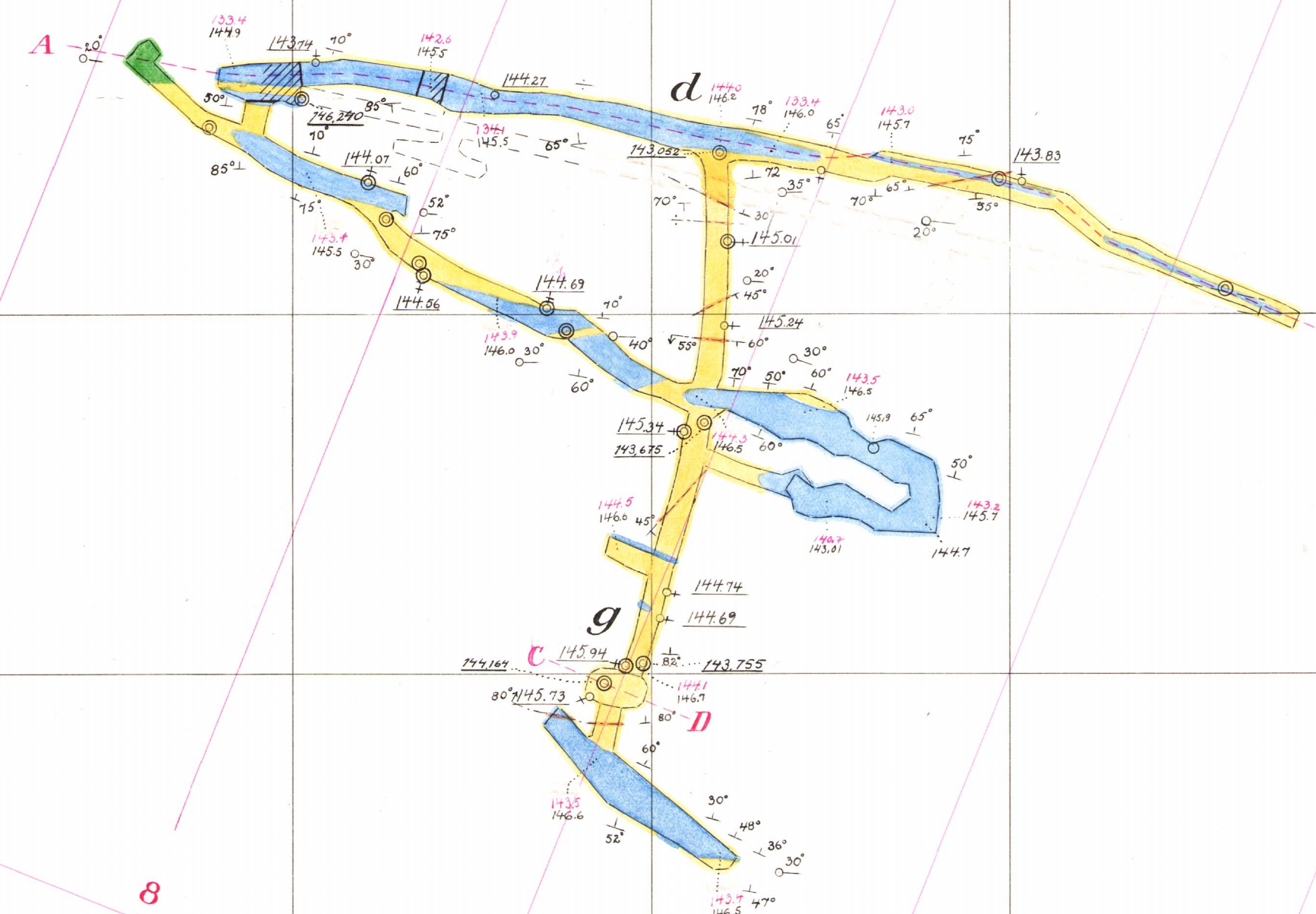
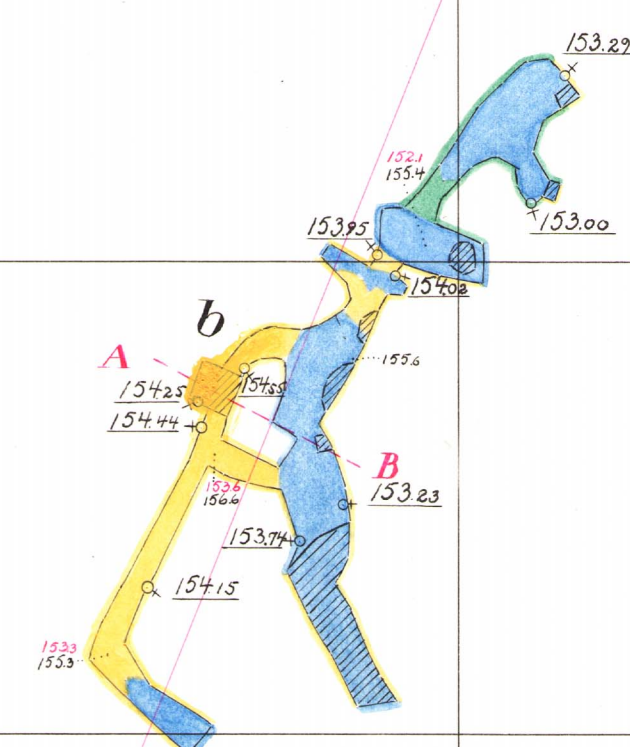
Horisontalskärning på ca 90 meters nivå

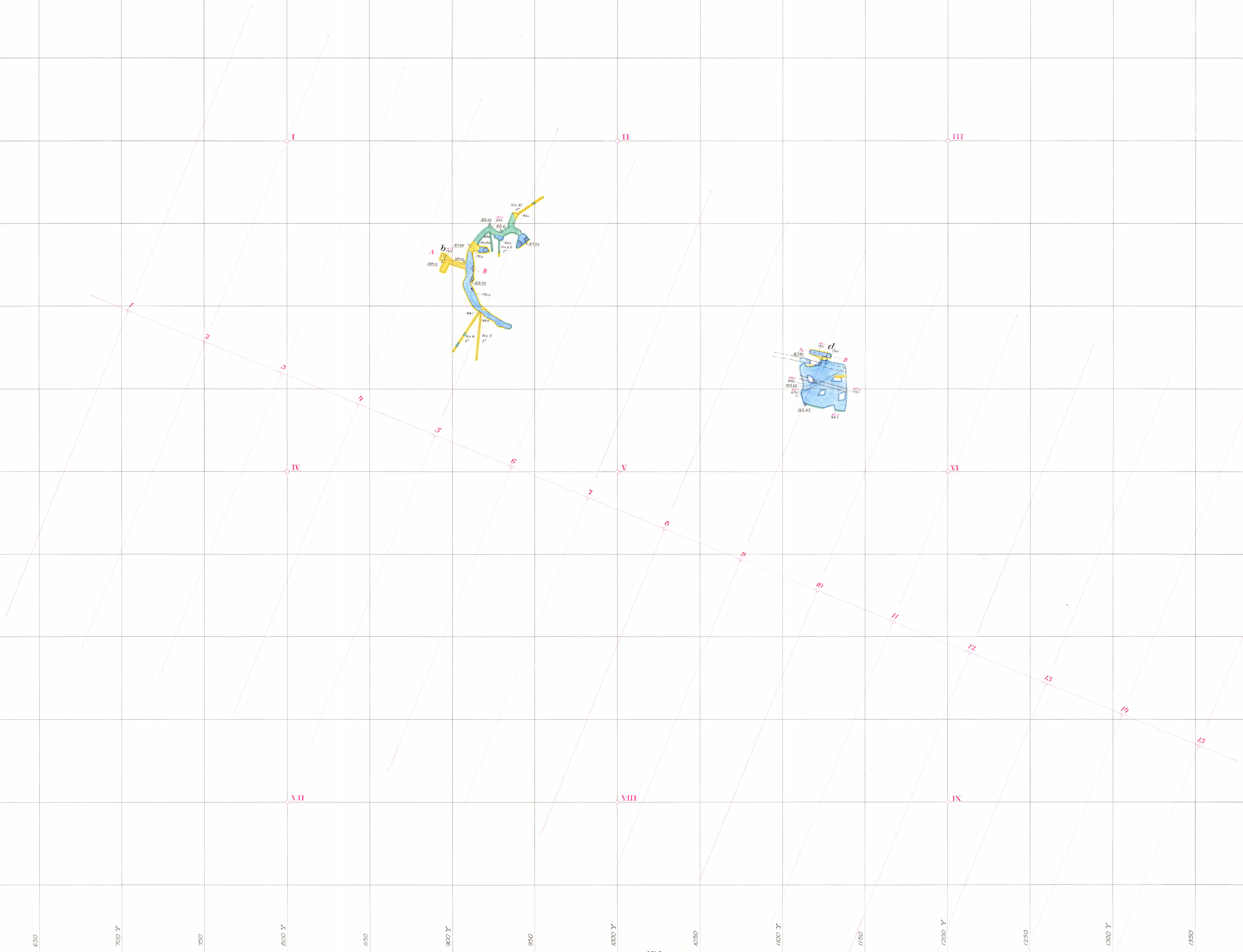

Horizontalskärning på ca 130 meters nivå

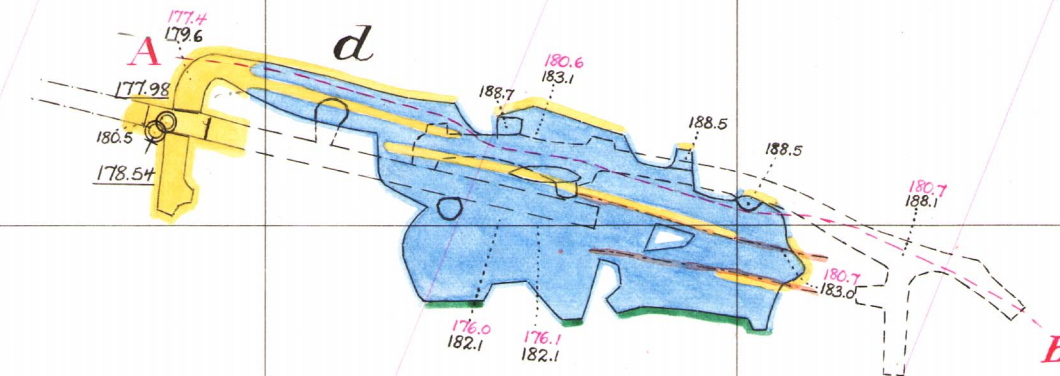
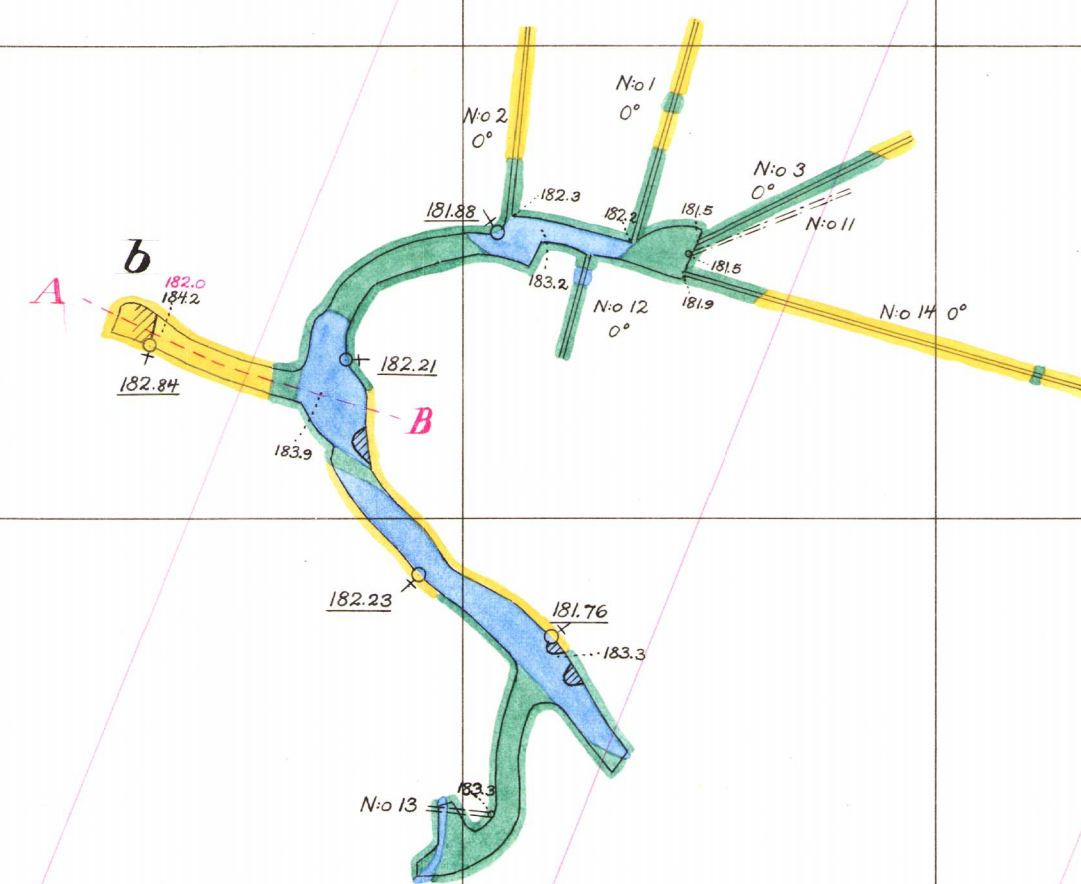
 C_9

Horizontalskärning på ca 145 meters nivå

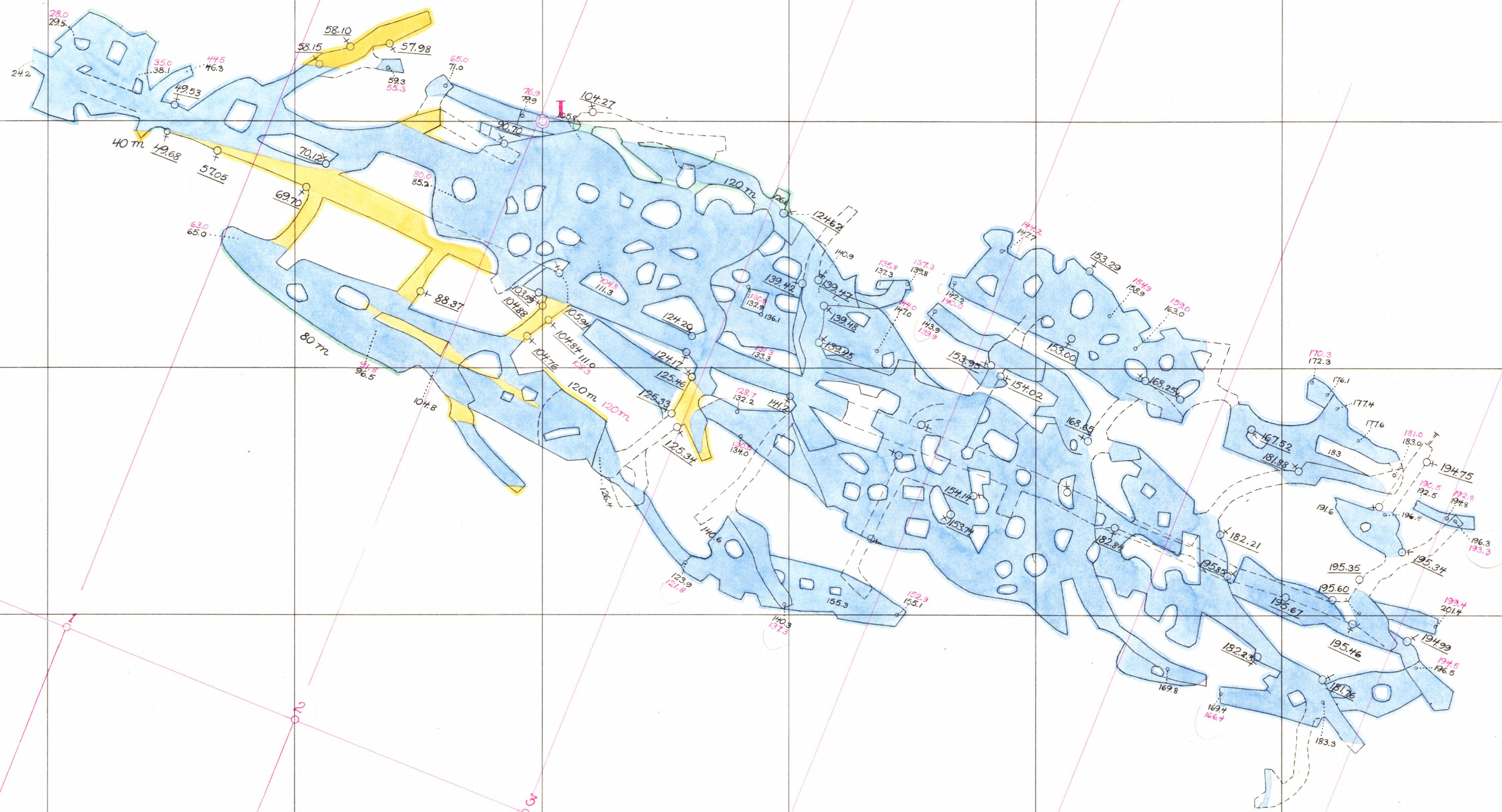

Horizontalskärning på ca 170 meters nivå

1250
 1200 X
 1150
 1100 X
 1050
 1000 X
 950
 900 X
 850
 800 X
 750

650
 700 Y
 750
 800 Y
 850
 900 Y
 950
 1000 Y
 1050
 1100
 1150
 1200 Y
 1250
 1300 Y
 1350

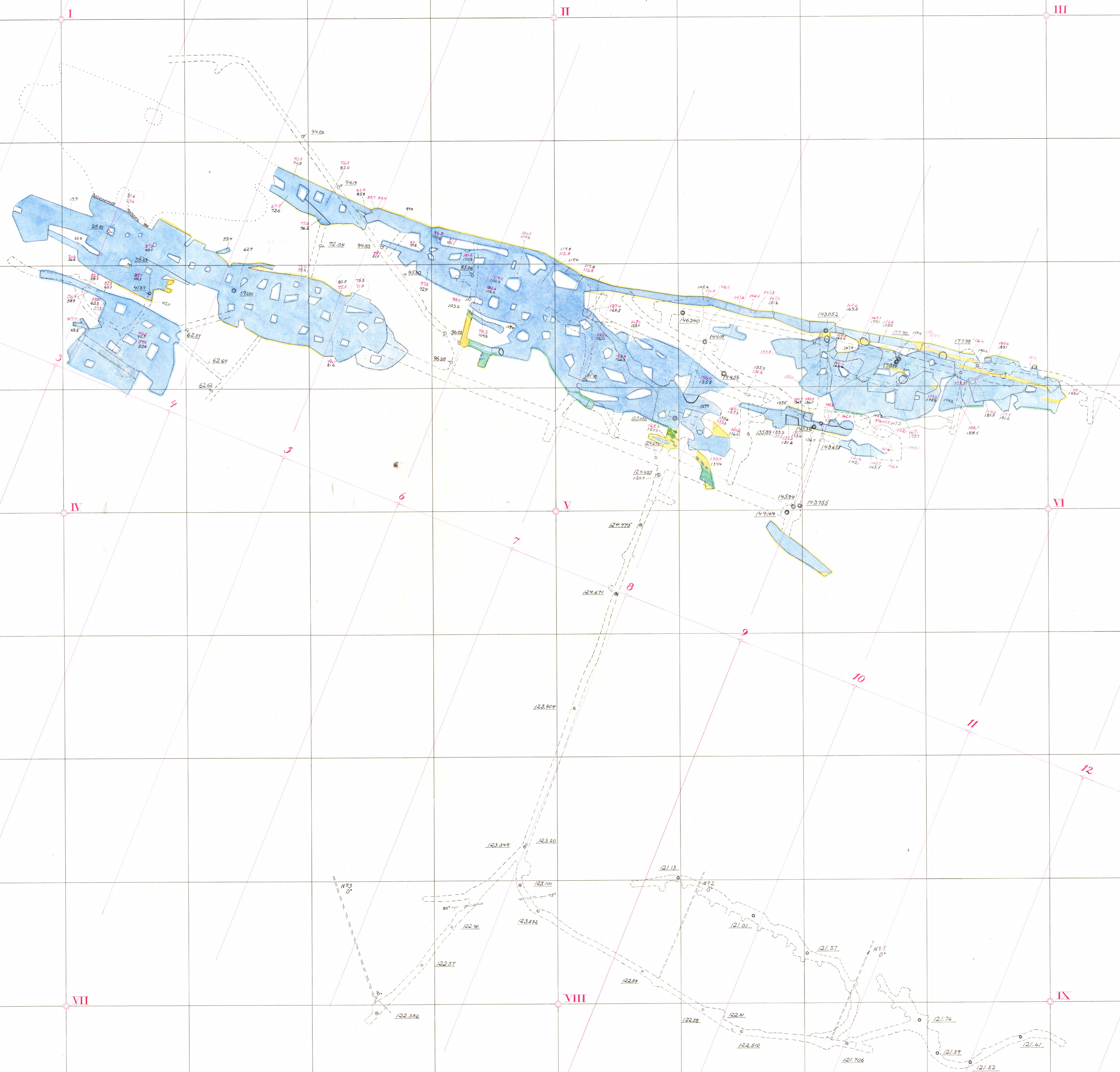
IV

VIII

IX

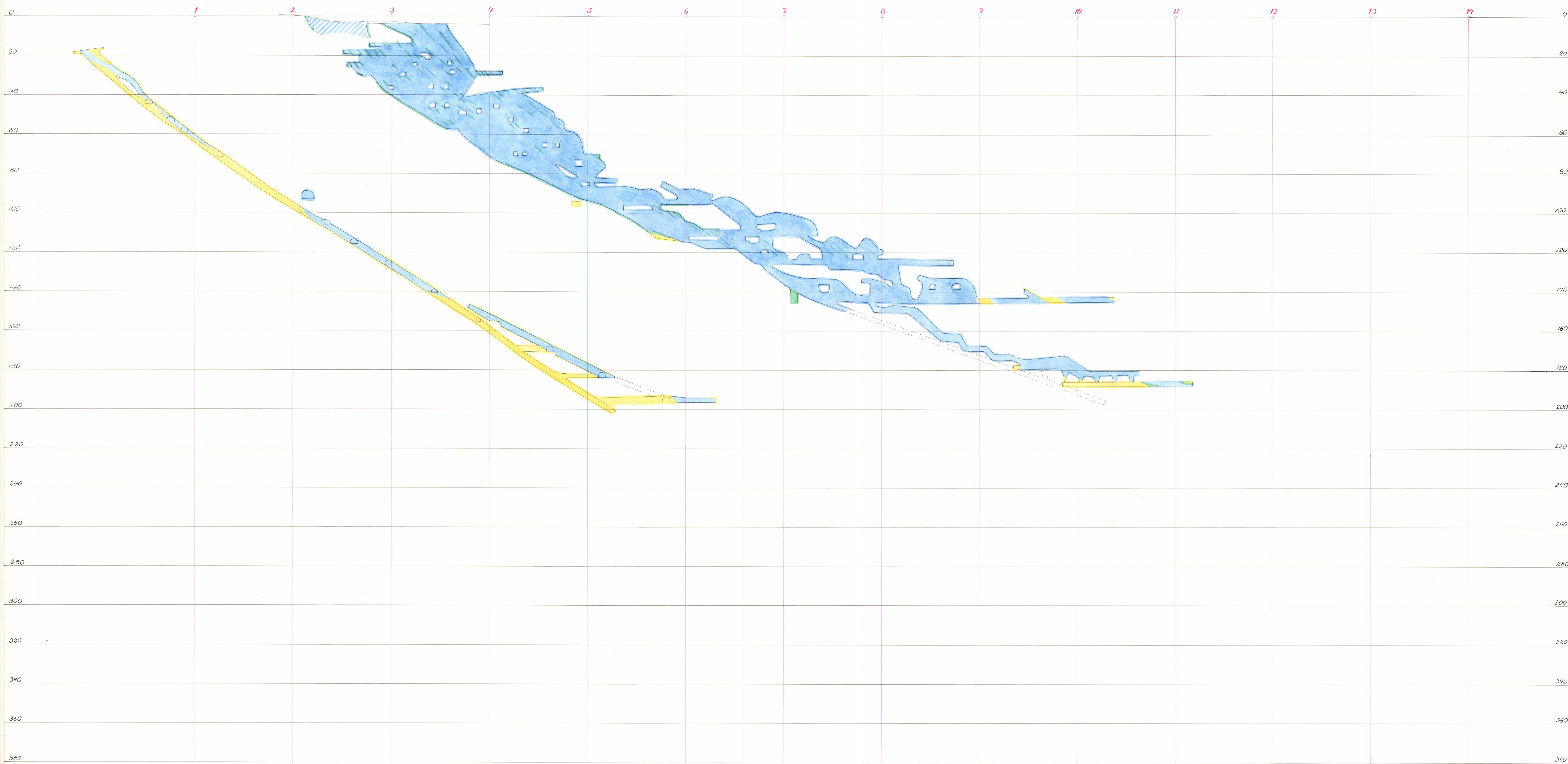
II

III

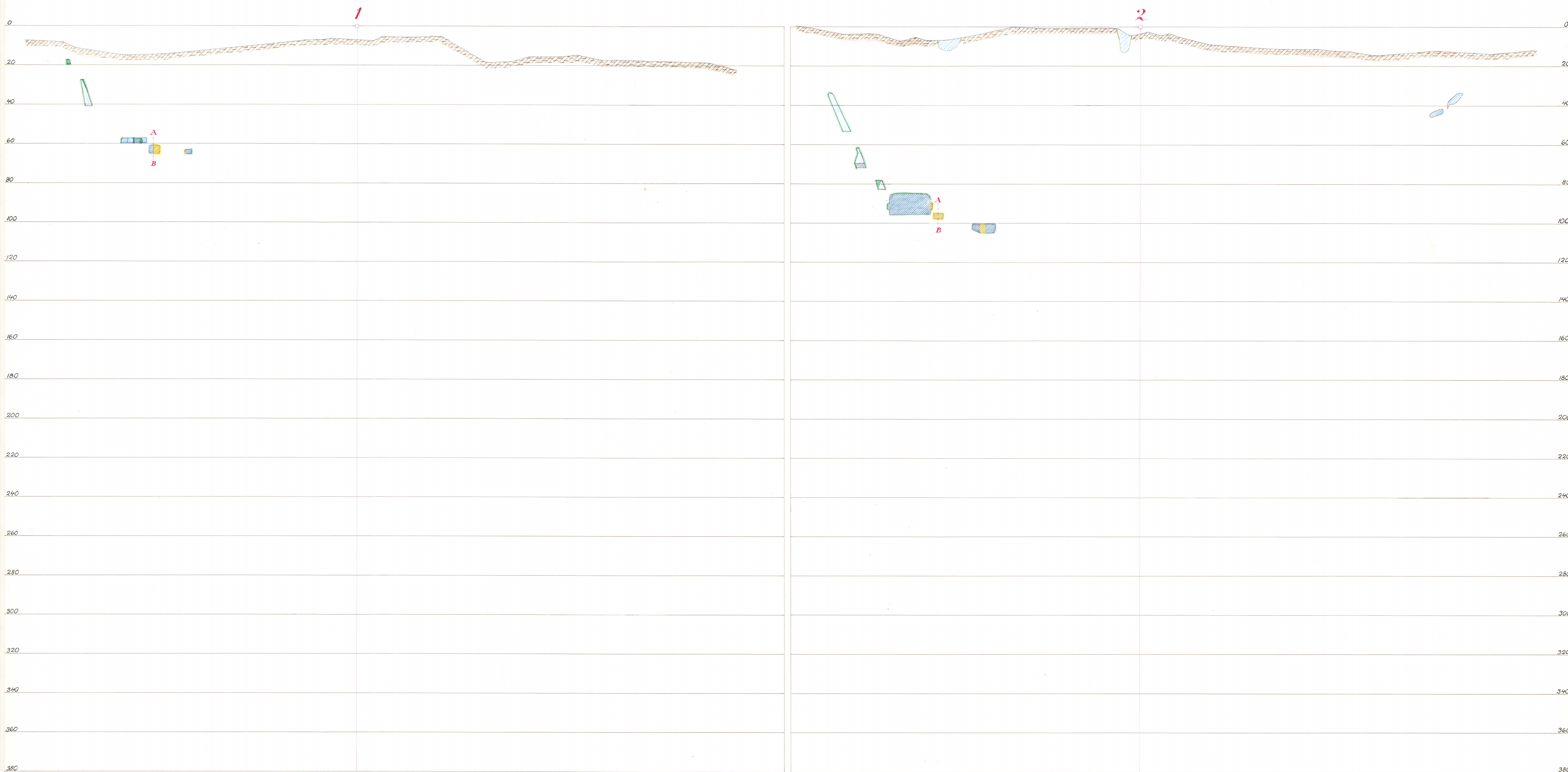
Horizontalprojektion av Stora Rödbergsgruvan

Vertikalprojektion på 1-15 av skärning A-B

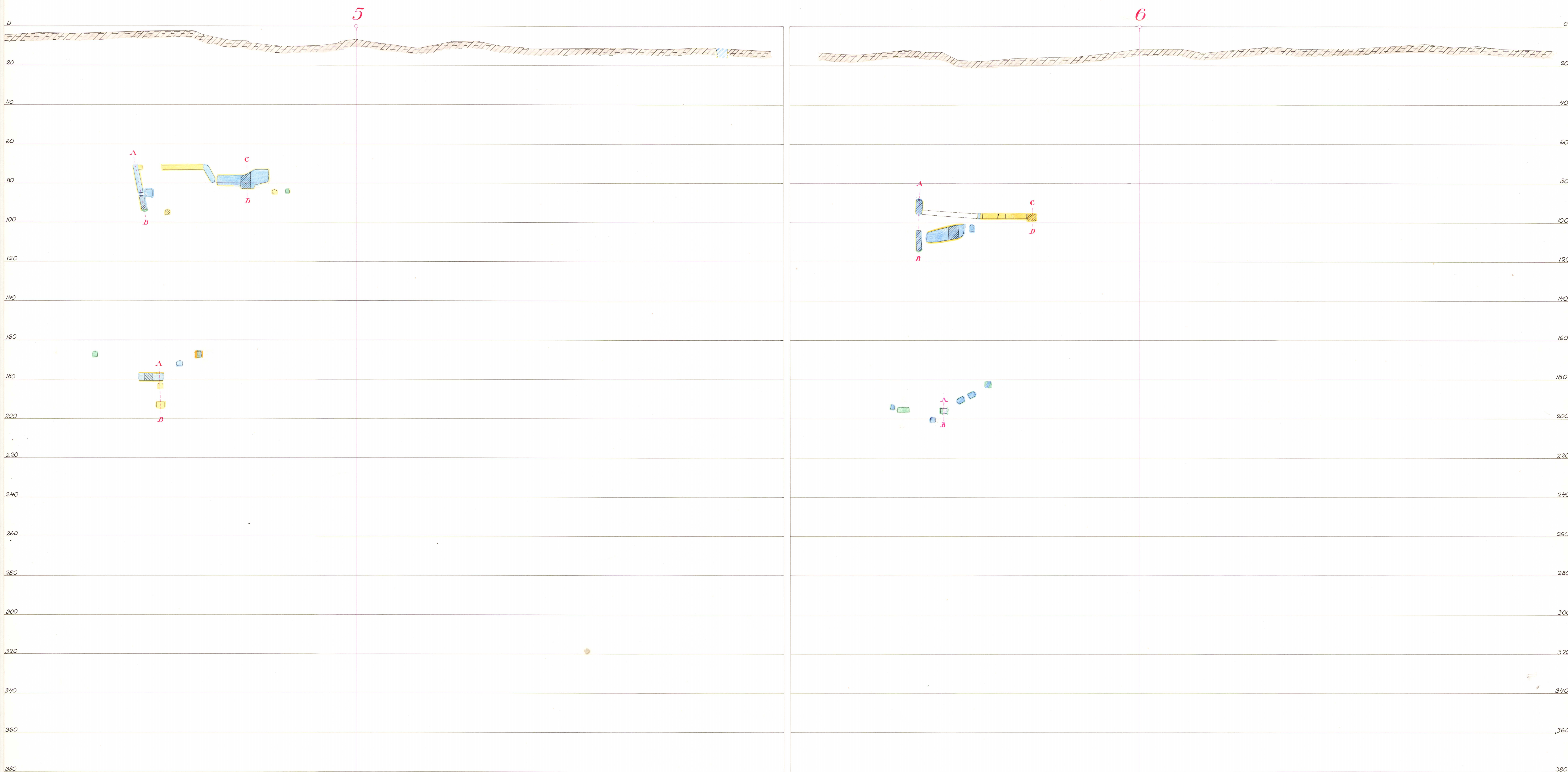
Vertikalprojektion på 1-15 av skärning C-D

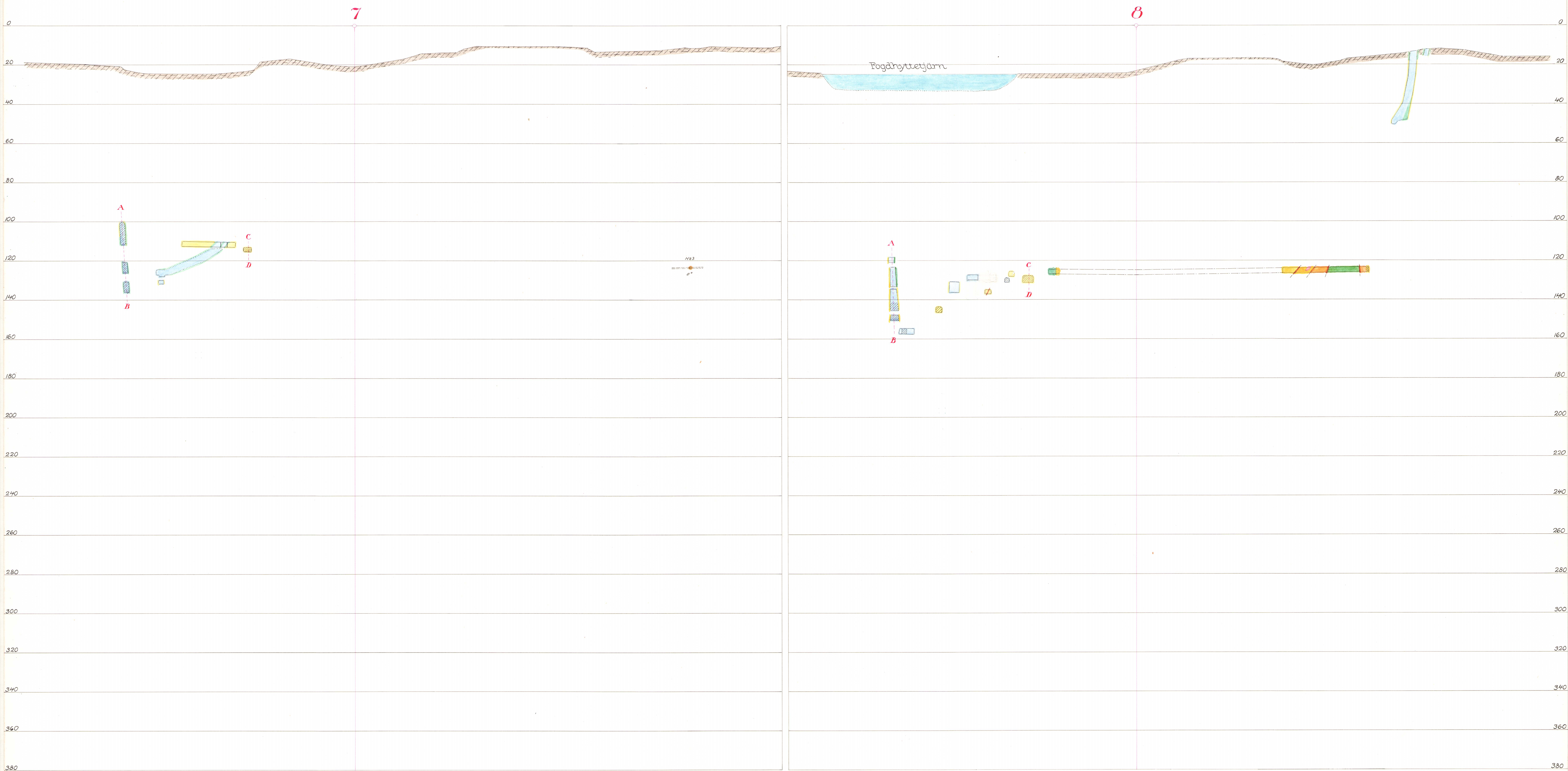
Vertikalskärningar

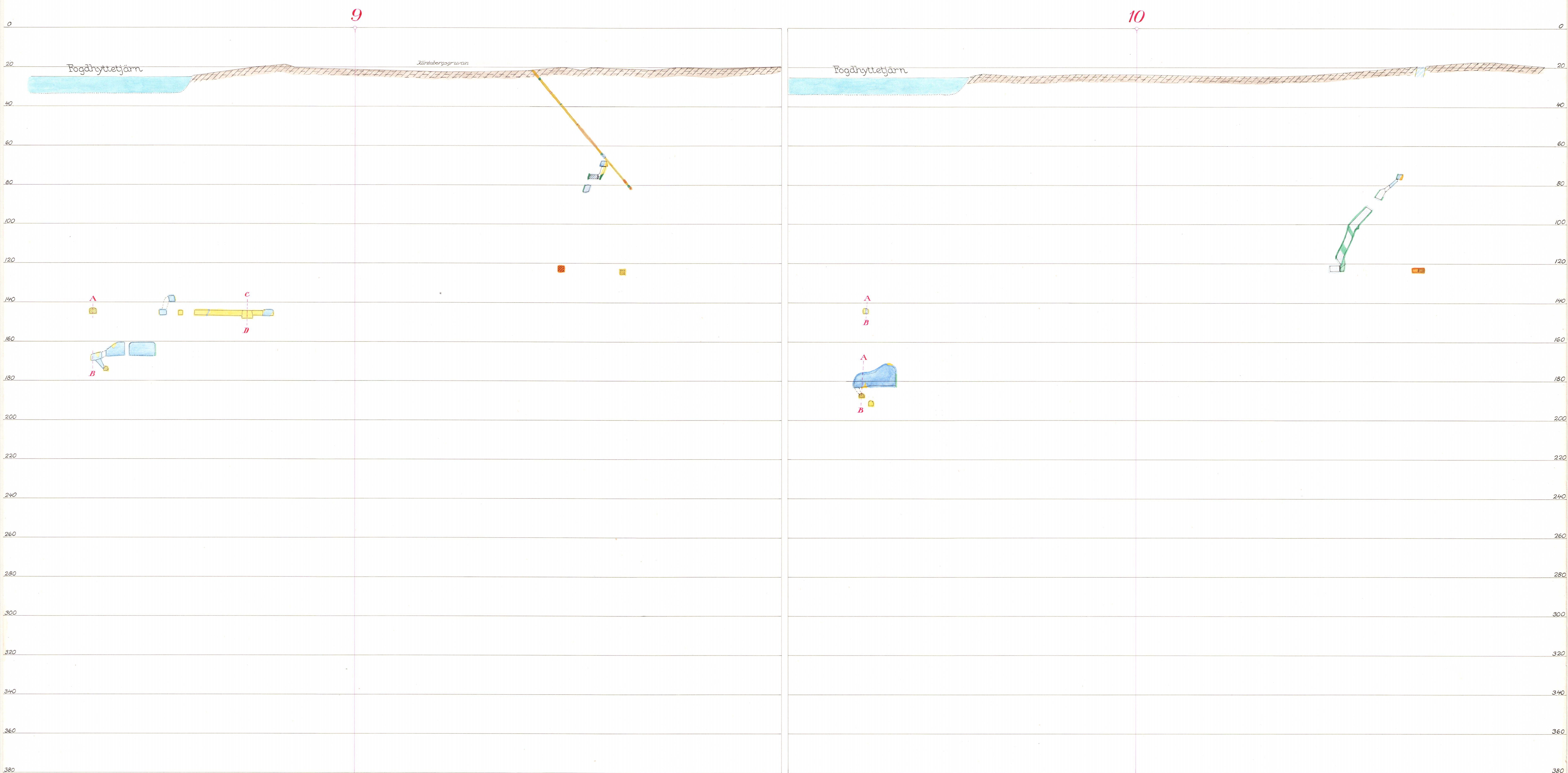
Vertikalskärningar

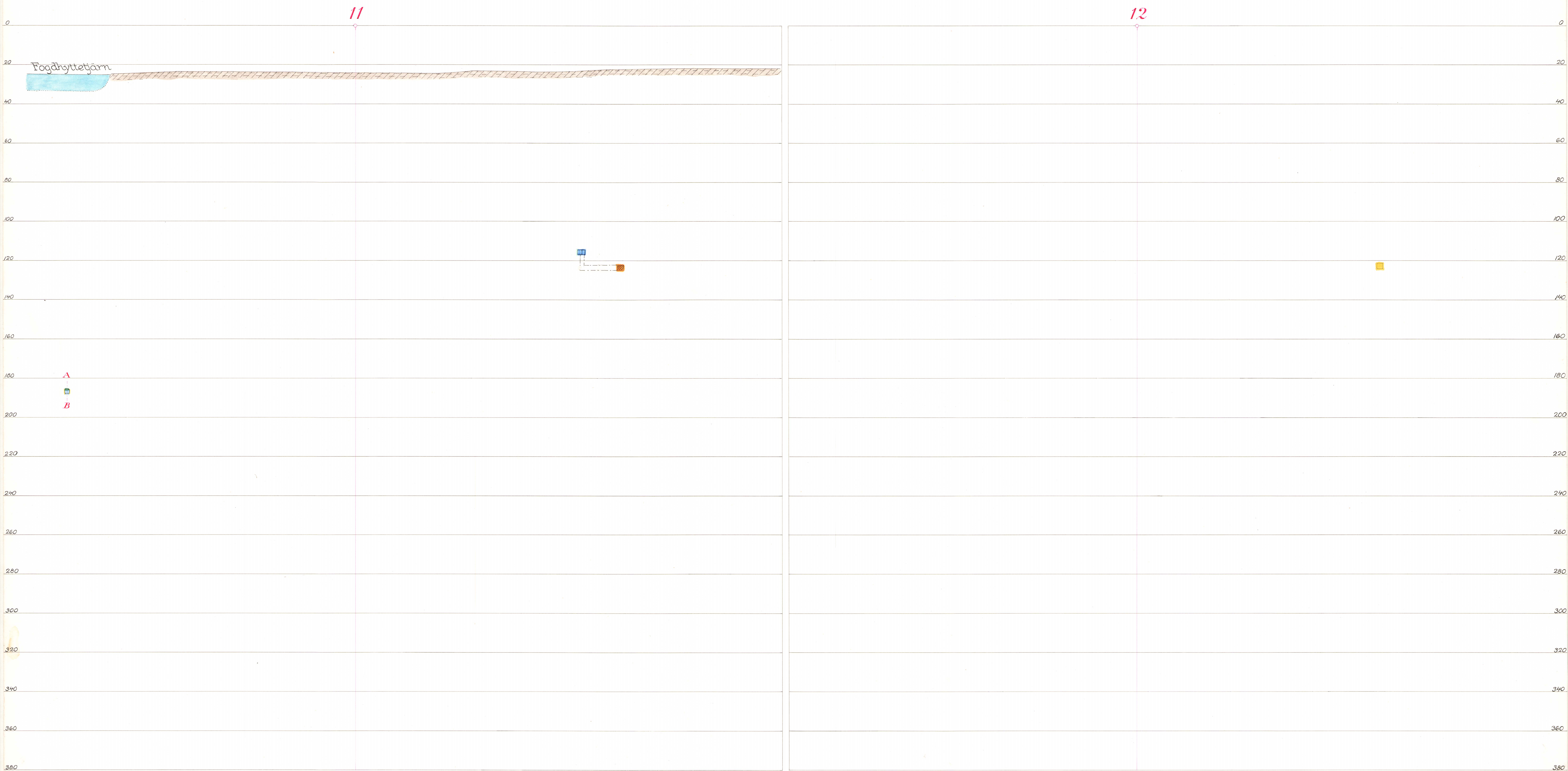
Vertikalskärningar

Vertikalskärningar

Vertikalskärningar

Vertikalskärningar

BESKRIVNING till karta över Rödbergs Gruvfält

Kartan omfattar följande utmål: Rödbergsgruvan, Norra Rödbergsgruvan, Södra Rödbergsgruvan, Lilla Sjögruvan, Klintabergsgruvan, Östra Klintabergsgruvan och Kärnabergsgruvan.

Rödbergsgruvans utmål bildades den 30/4 1862 genom sammanslagning av följande utmål: Västra Rödbergsgruvan, Stora Rödbergsgruvan och Jordkullsgruvans utmål.

Läge Gruvfältet ligger 8 km väster om Nora stad och 1 km sydväst från Fogdhytte by vid stranden av sjön Saxen i Nora stads Bergsförsamling, Örebro län.

Historik Rödberget omnämnes första gången i Register över bergverken år 1559 med "många Gruffver". Enligt J Johanssons Nora skogs arkiv voro gruvorna kända redan 1378.

Ur relationer och gruvtingsprotokoll /det första kända 24 maj 1652/ inhämtas att gruvorna varit periodiskt bearbetade, huvudsakligen beroende därpå, att malmen varit "bräckt" och tidtals varit förbjuden att användas i hyttorna.

Behov av Rödbergsmalm har alltid funnits, beroende därpå att denna varit rik /s.k. Flottsten/ och synnerligen lämplig såsom blandningsmalm mot den tarva och delvis fattiga Stribergsmalmen.

År 1860 inmutades gruvorna och belades med mera ordnad gruvdrift. Kraft erhöles från ett konsthjul i den s.k. Fogdhyttebäcken.

I mitten av 1870-talet nedlades driften, beroende dels därpå att malm-lagren i dagen voro väl stora och dels att den tillgängliga kraften var otillräcklig vid gruvornas tilltagande djup.

Vid ett försvarsarbete, som i slutet av år 1895 utfördes, anträffades vid Västra Rödberg efter endast få meters sänkning en vacker malm å vilken malm anlades gruvdrift. Hästvind byggdes för berg-och vatten-uppföring.

Vid en stämma år 1896 bestämdes att träffa avtal med Nora Bergslags Elektriska Aktiebolag om leverans av elektrisk energi för gruvornas drift.

Å stämma den 27 nov. 1897 antogs bolagsordning för gruvbolaget under namn Humlabergs Grufvebolag att gälla från 1 januari 1898.

Å stämma samma dag antogs Ingeniör Carl Eb Carlsson till Gruvföreståndare.

I slutet av 1898 nedlades driften i Västra Rödberg, beroende dels därpå att malmen avsmalnat och dels att vattentilloppet svårligen kunde undanhållas med hästvindar.

Arbetet flyttades därefter till Smällgloppan.

Under år 1899 framfördes elektrisk kraft till gruvorna. Konst och spel byggdes samt lave vid Stora gruvan. Stora gruvan länsades från vatten och vrak samt enkel spelbana nerbyggdes i gruvan.

Sedan denna tid har arbetet huvudsakligen bedrivits i Smällgloppan och stora Rödberget med uttagande av inom dessa gruvors område befintliga malmer.

Bland större undersökningsarbeten omnämnes en ort från 97 m avv. för undersökning av Västra Rödbergsgruvans malmer. Efter 185 m anträffades malmen.

Vid stämma den 30 dec. 1904 träffades avtal med Nora Bergslags Järnväg, att, då trafiken å järnvägen Bredsjö - Degerfors nedlägges, järnvägsbolaget är skyldigt att för gruvbolagets räkning uppehålla godstrafik å järnvägslinjen Rödbergs anhalt - Vikersvik.

Vid stämma den 28 jan. 1911 fattades beslut att framdraga ett ca 580 m långt järnvägsspår från Rödbergs anhalt till gruvan, vilket arbete utfördes år 1912.

Å stämma den 1 febr. 1913 beslöts en bormaskinsanläggning, som utfördes under året.

År 1914 anskaffades ett nytt kraftigare spel.

År 1915 anskaffades en triplexpump för 150 minutliter.

År 1915 köptes 1/16 mtl Fogdhyttan nr 2, varå gruvorna äro belägna samt 1/32 mtl Fogdhyttan nr 3.

År 1916 byggdes en lave med spelmaskineri vid Västra Rödbergs-gruvan samt ett schakt började avsänkas i gruvans liggande.

År 1916 byggdes sovringsverk.

År 1917 byggdes ny lave vid Stora Rödberget samt nerbyggdes dubbel uppföringsbana av grov räls i gruvan.

Samma år anskaffades en ny kompressor för 15 m³.

År 1918 inköptes 4,29 hektar mark vid Norsbron för beredande av plats för arbetarebostäder.

År 1918 upprättades förslag till anrikningsverk för 15000 ton årstillverkning.

År 1921 anskaffades en ny triplexpump för 250 minutliter.

Den 15 febr. 1922 nedlades allt arbete i gruvorna. Gruvorna höllos läns för vatten.

Den 1 juni 1923 pådrogs sovringsverket och den 1 augusti samma år började gruvorna ånyo att arbetas med en mindre arbetsstyrka.

År 1934 blev Fagersta Bruks AB genom aktieköp ensam ägare till Karldals bruk. Med detta köp följde Humlabergs Grufvebolag, vilket ägde och bröt Rödbergsfältet.

I början av år 1946 igångkördes det nuvarande anrikningsverket, vilket är byggt för en kapacitet av 300 - 400 ton ingående berg per skift.

Geologi (av Nils H Magnusson) Gruvorna äro brutna på tvenne mjukt sammanskrynklade lager, stupande 30° mot Ö. På det övre lagret ligga Smällgloppan, Krangruvan, Rajan, Stora Rödbergsgruvan och Kullgruvan, på det undre lagret Nygruvan, Västra Rödbergsgruvan och Långgruvan. Därigenom att veckskänklarna på grund av den kraftiga hopklämningen i stor utsträckning orienterats i ost-västlig riktning, äro malmerna i dessa skänklar brant, ofta vertikalt ställda. Man finner därför alla stupningar mellan 30° (veckaxelstupningen) och 90° . Stängligheten är väl utbildad i den angränsande leptiten och stupar parallellt med de flacka veckaxlarna. Endast ett undantag från denna regel har kunnat iakttagas på 95 m:s nivå. Detta måste bero på senare tektoniska förskjutningar. Malmerna visa stora mäktighetsförändringar. I genomsnitt torde de brutna malmerna ha varit 3-5 m breda. De kunna dock ställvis bli betydligt mäktigare. På andra ställen äro de starkt förtryckta och visa tvära utspetsningar. Någon bestämd regel för hur de mäktigare partierna lokaliserats kan icke givas. Än ligga de bäst samlade malmerna i skänklarna, än i omböjningarna.

Malmerna variera mellan täta typer med nästan flintlikt brott till relativt grova. I de täta malmerna finner man, på för Klacka-Lerbergstypens malmer vanligt vis, kvarts och magnetit i en ytterst jämn och fin fördelning. Ofta innehålla dessa täta malmer fläckar eller ådror av grövre, vit kvarts. Tydligt är, att kornstorleken sammanhänger med kvartsens omkristallisation, den därmed sammanhängande skarnbildningen och den rikliga kisimpregnationen. Kiserna utgöras främst av svavelkis och kopparkis. De kisrika malmerna skrädas ut och säljas för sig. Att kiserne äro väsentligt senare bildningar än järnmalmen framgår av det sätt, varpå de genomädra järnmalmen. Tillsamman med kiserne uppträder rikligt med flusspat.

Skarnmineralen utgöras främst av de för Klacka-Lerbergstypens malmer karakteristiska, alltså aktinolit, aktinolitiskt hornblände, biotit och klorit. Utom dessa mineral finner man dock, särskilt i de grövre, skarnrikare typerna, ett i slipprov bläckblått hornblände, tremolit, antofyllit, cummingtonit, talk, muskovit och epidot samt som sällsynthet kondroit (serpentin). Uppkomsten av dessa mineral och den relativt kraftiga skarnbildning, som flerstädes ägt rum utefter leptitgränserna och där övergår i kraftiga glimmerskölar, sammanhänger med den intensiva glimmerskifferomvandling, som träffat leptiterna runt omkring Rödbergsgruvorna.

Glimmerskölarna för vanligen hornblände, ofta även almandinggranater, vilka kunna bli knytnävstora eller ännu större. Dessa glimmerskölar äro kraftigt utbildade, framförallt där malmen är skarnrik och vid förtryckningar av malmlagret. Leptiten, som här kallas "gallberg", är ursprungligen en gråfärgad plagioklasleptit. Den har, som nämnts, i stor utsträckning omvandlats till glimmerrika typer och till glimmerskiffer. Glimrarna utgöras av biotit och muskovit i varierande proportioner. Tillsamman med dessa mineral komma, utom kvarts och

rester av plagioklas, även almandin, hornblände, antofyllit, cummingtonit, cordierit, sillimannit och i en del muskovitrika varianter även mikroklin. De glimmerfattiga, cordieritförande typerna ha delvis karaktären av kvartsiter. De mikroklinförande, muskovitrika glimmerskiffrarna övergå i muskovitförande pegmatiter eller apliter, vilka med diffusa gränser genomdraga leptiterna.

Grönstensgångar genomsätta flerstädes malm och sidosten. Den glimmerskifferomvandling, som träffat leptiterna, har även påverkat dem, varvid hornblände, epidot, klorit och muskovit bildats i större eller mindre mängder.

Fagersta den 4 augusti 1955

Helge Carlman

BESKRIVNING till karta över Rödbergs Gruvfält

Kartan omfattar följande utmål: Rödbergsgruvan, Norra Rödbergsgruvan, Södra Rödbergsgruvan, Lilla Sjögruvan, Klintabergsgruvan, Östra Klintabergsgruvan och Kärnabergsgruvan.

Rödbergsgruvans utmål bildades den 30/4 1862 genom sammanslagning av följande utmål: Västra Rödbergsgruvan, Stora Rödbergsgruvan och Jordkullsgruvans utmål.

Läge Gruvfältet ligger 8 km väster om Nora stad och 1 km sydväst från Fogdhytte by vid stranden av sjön Saxon i Nora stads Bergsförsamling, Örebro län.

Historik Rödberget omnämnes första gången i Register över bergverken år 1559 med "månge Gruffver". Enligt J Johanssons Nora skogs arkiv voro gruvorna kända redan 1378.

Ur relationer och gruvtingsprotokoll /det första kända 24 maj 1652/ inhämtas att gruvorna varit periodiskt bearbetade, huvudsakligen beroende därpå, att malmen varit "bräckt" och tidtals varit förbjuden att användas i hyttorna.

Behov av Rödbergsmalm har alltid funnits, beroende därpå att denna varit rik /s.k. Flottsten/ och synnerligen lämplig såsom blandningsmalm mot den tarva och delvis fattiga Stribergsmalmen.

År 1860 inmutades gruvorna och belades med mera ordnad gruvdrift. Kraft erhöles från ett konsthjul i den s.k. Fogdhyttebäcken.

I mitten av 1870-talet nedlades driften, beroende dels därpå att malm-lagren i dagen voro väl/stora och dels att den tillgängliga kraften var otillräcklig vid gruvornas tilltagande djup.

Vid ett försvarsarbete, som i slutet av år 1895 utfördes, anträffades vid Västra Rödberg efter endast få meters sänkning en vacker malm å vilken malm anlades gruvdrift. Hästvind byggdes för berg-och vatten-uppföring.

Vid en stämma år 1896 bestämdes att träffa avtal med Nora Bergslags Elektriska Aktiebolag om leverans av elektrisk energi för gruvornas drift.

Å stämma den 27 nov. 1897 antogs bolagsordning för gruvbolaget under namn Humlabergs Grufvebolag att gälla från 1 januari 1898.

Å stämma samma dag antogs Ingeniör Carl Eb Carlsson till Gruvföreståndare.

I slutet av 1898 nedlades driften i Västra Rödberg, beroende dels därpå att malmen avsmalnade och dels att vattentilloppet svårigen kunde undanhållas med hästvindar.

Arbetet flyttades därefter till Smällgloppan.

Under år 1899 framfördes elektrisk kraft till gruvorna. Konst och spel byggdes samt lave vid Stora gruvan. Stora gruvan länades från vatten och vrak samt enkel spelbana nerbyggdes i gruvan.

Sedan denna tid har arbetet huvudsakligen bedrivits i Smällgloppan och stora Rödberget med uttagande av inom dessa gruvors område befintliga malmer.

Bland större undersökningsarbeten omnämnes en ort från 97 m avv. för undersökning av Västra Rödbergsgruvans malmer. Efter 185 m anträffades malmen.

Vid stämma den 30 dec. 1904 träffades avtal med Nora Bergslags Järnväg, att, då trafiken å järnvägen Bredsjö - Degerfors nedlägges, järnvägsbolaget är skyldigt att för gruvbolagets räkning uppehålla godstrafik å järnvägslinjen Rödbergs anhalt - Vikersvik.

Vid stämma den 28 jan. 1911 fattades beslut att framdraga ett ca 580 m långt järnvägsspår från Rödbergs anhalt till gruvan, vilket arbete utfördes år 1912.

Å stämma den 1 febr. 1913 beslöts en bormaskinsanläggning, som utfördes under året.

År 1914 anskaffades ett nytt kraftigare spel.

År 1915 anskaffades en triplexpump för 150 minutlitter.

År 1915 köptes 1/16 mtl Fogdhyttan nr 2, varå gruvorna äro belägna samt 1/32 mtl Fogdhyttan nr 3.

År 1916 byggdes en lave med spelmaskineri vid Västra Rödbergs-gruvan samt ett schakt började avsänkas i gruvans liggande.

År 1916 byggdes sovringsverk.

År 1917 byggdes ny lave vid Stora Rödberget samt nerbyggdes dubbel uppföringsbana av grov räls i gruvan.

Samma år anskaffades en ny kompressor för 15 m³.

År 1918 inköptes 4,29 hektar mark vid Norsbron för beredande av plats för arbetarebostäder.

År 1918 upprättades förslag till anrikningsverk för 15000 ton årstillverkning.

År 1921 anskaffades en ny triplexpump för 250 minutlitter.

Den 15 febr. 1922 nedlades allt arbete i gruvorna. Gruvorna höllos läns för vatten.

Den 1 juni 1923 pådrogs sovringsverket och den 1 augusti samma år började gruvorna ånyo att arbetas med en mindre arbetsstyrka.

År 1934 blev Fagersta Bruks AB genom aktieköp ensam ägare till Karlöds bruk. Med detta köp följde Humlabergs Gruvbolag, vilket ägde och bröt Rödbergsfältet.

I början av år 1946 igångkördes det nuvarande anrikningsverket, vilket är byggt för en kapacitet av 300 - 400 ton ingående berg per skift.

Geologi (av Nils H Magnusson) Gruvorna äro brutna på tvenne mjukt sammanskrynklade lager, stupande 30° mot Ö. På det övre lagret ligga Smällgloppan, Krangruvan, Rajan, Stora Rödbergsgruvan och Kullgruvan, på det undre lagret Nygruvan, Västra Rödbergsgruvan och Långgruvan. Därigenom att veckskänklarna på grund av den kraftiga hopklämningen i stor utsträckning orienterats i ost-västlig riktning, äro malmerna i dessa skänklar brant, ofta vertikalt ställda. Man finner därför alla stupningar mellan 30° (veckaxelstupningen) och 90° . Stängligheten är väl utbildad i den angränsande leptiten och stupar parallellt med de flacka veckaxlarna. Endast ett undantag från denna regel har kunnat iakttagas på 95 m:s nivå. Detta måste bero på senare tektoniska förskjutningar. Malmerna visa stora mäktighetsförändringar. I genomsnitt torde de brutna malmerna ha varit 3-5 m breda. De kunna dock ställvis bli betydligt mäktigare. På andra ställen äro de starkt förtryckta och visa tvärs utspetsningar. Någon bestämd regel för hur de mäktigare partierna lokaliserats kan icke givas. Än ligga de bäst samlade malmerna i skänklarna, än i omböjningarna.

Malmerna variera mellan täta typer med nästan flintlikt brott till relativt grova. I de täta malmerna finner man, på för Klacka-Lerbergstypens malmer vanligt vis, kvarts och magnetit i en ytterst jämn och fin fördelning. Ofta innehålla dessa täta malmer fläckar eller ådror av grövre, vit kvarts. Tydligt är, att kornstorleken sammanhänger med kvartsens omkristallisation, den därmed sammanhängande skarnbildningen och den rikliga kisimpregnationen. Kiserna utgöras främst av svavelkis och kopparkis. De kisrika malmerna skräddas ut och säljas för sig. Att kiserna äro väsentligt senare bildningar än järnmalmen framgår av det sätt, varpå de genomädra järnmalmen. Tillsammans med kiserna uppträder rikligt med flusspat.

Skarnmineralen utgöras främst av de för Klacka-Lerbergstypens malmer karakteristiska, alltså aktinolit, aktinolitiskt hornblände, biotit och klorit. Utom dessa mineral finner man dock, särskilt i de grövre, skarnrikare typerna, ett i slipprov blåckblått hornblände, tremolit, antofyllit, cummingtonit, talk, muskovit och epidot samt som sällsynthet kondroit (serpentin). Uppkomsten av dessa mineral och den relativt kraftiga skarnbildning, som flerstädes ägt rum utofter leptitgränderna och där övergår i kraftiga glimmerskölar, sammanhänger med den intensiva glimmerskifferomvandling, som träffat leptiterna runt omkring Rödbergsgruvorna.

Glimmerskölarna för vanligen hornblände, ofta även almandinggranater, vilka kunna bli knytnävetora eller ännu större. Dessa glimmerskölar äro kraftigt utbildade, framförallt där malmen är skarnrik och vid förtryckningar av malmlagret. Leptiten, som här kallas "gallberg", är ursprungligen en gråfärgad plagioklasleptit. Den har, som nämnts, i stor utsträckning omvandlats till glimmerrika typer och till glimmerskiffer. Glimrarna utgöras av biotit och muskovit i varierande proportioner. Tillsammans med dessa mineral komma, utom kvarts och

rester av plagioklas, även almandin, hornblände, antofyllit, cummingtonit, cordierit, sillimannit och i en del muskovitrika varianter även mikroklin. De glimmerfattiga, cordieritförande typerna ha delvis karaktären av kvartseiter. De mikroklinförande, muskovitrika glimmerskifferarna övergå i muskovitförande pegmatiter eller apliter, vilka med diffusa gränser genomdraga leptiterna.

Grönstensgångar genomsätta flerstädes malm och sidosten. Den glimmerskifferomvandling, som träffat leptiterna, har även påverkat dem, varvid hornblände, epidot, klorit och muskovit bildats i större eller mindre mängder.

Fagersta den 4 augusti 1955

Helge Carlsson